Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 299 (15922) | 1981 оной декабриин 30, ереда | Сэн 2 мүнгэн.

ХҮГЖЭЛТЫН ХАРАА ТҮСЭБҮҮД

1981 он — КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ жэл түгэсэхэнь. Буряад ороной ажалшад, бүхы совет арадтал адли, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые саг болзор соонь, эрхим шанартайгаар бэелүүлхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсожо, байгша ондо бага бэшэ амжалтануудые туйлаа. Энээниие манай газетэдэ үдэр бүри толилогдожо байгаа мэдээсэлнүүд эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ.

Манай республикын ажалшад партиин ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд, Пленум дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ соохи захяа, заабаринууд болон СССР-эй Верховно Соведэй сессиин дүнгүүдые урма баяртайгаар угтажа, гүнзэгыгөөр шудалан үзэжэ, партиин хараалһан хараа түсэбүүдые гүйсэд дүүргэхын тула хүсэ шадалаа гамнахагүйбди гэжэ нэгэн дуугаар мэдүүлээ.

Эндэ һаяхан болоожо үнгэрһэн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ республикын 1981 — 1985 онуудай, мүн 1982 оной Экономическа болон социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбүүд, 1982 оной Гүрэнэй бюджет зүбшэн хэлсэгдээд, Хуули болгон баталагдан абтаба гээшэ. Манай Коммунис партиин болон Совет гүрэнэй үдэр бүриин анхарал оролдолгын ашаар манай нютагай шэнжэ шарай улам хубилжа, шэнэ завод, фабриканууд бодоно, хүдөө ажахы бүри үргэнөөр хүгжэнэ, хүн зоной һуудал байдал саг үргэлжэ һайжарна.

Харин арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада республикымнай арадай ажахы бүри эршэтэйгээр, хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэхөөр хараалагдаба гээшэ. Нэн түрүүн промышленна үйлэдбэри табан жэл соо, 1980 онойхитой сасуулбал, 18,6 процентээр ургаа гэхэ гү, али 284 миллион түхэригөөр ехэ болохо юм. Илангаяа түлишын-элшэ хүсэнэй промышленность түргэнөөр хүгжэхэ. Энэ талаар Гусиноозёрскын ГРЭС-эй хоёрдохи ээлжээнэй 6-дахи энергоблок ашаглалгада оруулагдажа, бүхыдөө 2100 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэн үйлэдбэрилэгдэдэг болохо. Гэхэтэй хамта шулуун нүүрһэ малталга улам үргэдэхэ байна. Холбоолжоной уурхайн хүсэн үргэдхэгдэхэ, үшөө 1984 ондо Түгнын, Дабаан-Горхогой шулуун нүүрһэн хэрэглэгдэдэг болохо ёһотой. Улаан-Үдэдэ хоёрдохи ТЭЦ баригдаха юм.

Машина бүтээлгын ба металл болбосоруулгын һалбари хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэхэ байна. Худалдагдадаг бүхы промышленна продукци дотор тэрэнэй хуби 25 процентдэ хүрэхэ. Нэн түрүүн «Электромашина», «Теплоприбор», ЛВРЗ, прибор бүтээлгын болон авиационно заводуудай хүсэ шадал нилээд ехээр үргэдхэгдэхэ.

Модо бэлэдхэлгын ба болбосоруулгын һалбарида нилээд хубилалтанууд болохо байна. Хэрбээ модо бэлэдхэлгэ арбадахи табан жэлэй хэмжээндэ байбашье, модонһоо абтадаг продукци гаргалга эрид дээшэлхэ. Жэшээнь, ерэхэ табан жэл соо целлюлозо үйлэдбэрилгэ 26 процентээр, картон — 28,8 процентээр, арболит — 2,8 дахин, зомгооһоор хэгдэдэг плитэ — 44,3 процентээр ехэ болохо байна бшуу.

Эдэ бүгэдые хараада абахада, ямар ехэ хэмжээгээр капитальна барилга ургаха байна гээшэб? Харин энэмнай барилгын материалнуудай промышленностиин урда шэнэ зорилго табина ха юм. Тинмэһээ энэ һалбари продукци гаргалгаяа 16 процентээр дээшэлүүлхэ ёһотой болоно. Имагтал бии байгаа предприятинуудай хүсэ шадал үргэдхэһэнэй, шэнэнүүдые барина наһай ашаар энэ туйлагдаха зэргэтэй. Тиихэ зуураа ханын материал гаргалгада онсо шухала анхарал хандуулагдаха юм.

Республика доторнай һүүлэй үедэ хүнгэн, эдеэ хоолой болон бусад һалбаринууд үргэнөөр хүгжэжэ байнхай. Тэбэшье эдэ һалбаринуудай предприятинууд хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые сэхэ хангадаг тула арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэжэ, улам түргэнөөр хүгжэхэ, продукциингаа шанар эрид дээшэлүүлхэ зэргэтэй ха юм. Үшар иимэһээ хүнгэн, эдеэ хоолой промышленностиин урда тон харюусалгатай зорилго табигдана гээшэ.

«Ажахыншье, политическэшье талаараа эдеэ хоолой программа хадаа бүхы табан жэлэй гол шухала асуудал болоно. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин эршэ түгэсөөр хүгжэлтэ — тэрэниие шиидхэлгын үндэһэ һуури мүн», — гэжэ партиин ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленум дээрэ Л. И. Брежнев онсолон тэмдэглээ бэлэй.

Энэ улас түрын удхатай зорилгые бэелүүлгэдэ манай республикын ажалшад хубитаяа оруулха байна. Харин хараа түсэбүүднай нилээд ехэ гэжэ уридшалан хэлэлтэй. Юуб гэхэдэ, байгша табан жэлэй туршада, урдахи табан жэлэйхидэ орходоо, орооһо таряа абалга—1,9 дахин, хартаабха—46 процентээр, овощ—2,2 дахин, шэмэтэ ба бүдүүн тэжээл бэлэдхэлгэ 2 дахин ехэ болохоор хараалагдана.

Энээнэй ашаар мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэ эрид дээшэлхэ. Жэшээнь, бүхыдөө мяха үйлэдбэрилгэ жэлэй дунда зэргын хэмжээгээр 27 процент, һү—11,5 процент, үндэгэ—18 процент, нооһо абалга 11,8 процентээр ургаха байна. Эдэ бүгэдые хараада абахада, хүдөө ажахын продукци гүрэндэ худалдалгын хэмжээн мүн лэ ургаха байна бшуу.

Гүрэнэй түсэб дотор иимэ ехэшье, харюусалгатайшье зорилгонуудые бэелүүлхэ бодото хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай. Мүнтэ зөөри, техникэ болон машина, үтэгжүүлгэ болон барилгын материал хэрэгтэй хэмжээгээр үгтэхэ болоно.

Арадай ажахын бүхы һалбаринуудай хурдан түргэнөөр хүгжэһэнэй ашаар арад зоной ажабайдал улам һайжаржа, бүри баян дэлгэр болохо байһаннинь эли болоно. Тиимэһээ түсэб дотор социальна хүгжэлтын үргэн хэмжээ ябуулганууд хараалаглана. Нэн түрүүн зарим хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһэн нэмэхэ, нийтын хэрэглэмжын фонднууд ургаха, олон үхибүүтэй бүлэнүүдтэ болон пенсионернүүдтэ хүргэгдэдэг туһаламжа үргэдэхэ юм. Худалдаа наймаан, эдеэ хоолой зүйлнүүдые, мүн үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргалга, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалга нилээд ехэ болгогдохо байна.

Ингэжэ табан жэлэй түсэб засагай дээдын зургаанда баталагдажа, хуулиин хүсэтэй болобо гээшэ. Теэд хуули заатагүй дүүргэгдэхэ ёһотой ха юм. Тиимэһээ эдэ ехэ хараа түсэбүүдые гүйсэд дүүргэхын тула коллектив бүхэн, ажалша хүн бүхэн бүхы хүсэ шадалаа, бэлиг шадабаряа, түсэл эрмэлзэлээ сүм зорюулха болоно бшуу. Харин министерство, албан зургаан, предприяти, колхоз болон совхоз бүхэндэ эмхидхэлэй-техническэ, нийтэ-политическэ хүдэлмэриин түсэб зохёон табигдаха, тэрэниие заатагүй бэелүүлгын хойноһоо шанга хиналта табигдаха зэргэтэй. Нэн түрүүн бүгэдын анхарал ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, эмхидхэл ба журам һайжаруулха, ажалшадай дунда һуйлгуулламжын хүдэлмэри ябуулха асуудалнуудта хандуулагдаха ёһотой ха юм.

Эхилээд байһан табан жэлэй түсэб партийна, совет, профсоюзна болон комсомолой органуудай урда шэнэ, шухала зорилгонуудые табина. Эдэнэй гол зорилго гэхэдэ, ажалшадай эдэбхи үүсхэл бадаруулха, социалис мүрысөө үргэн дэлисэтэйгээр ябуулха, тэдэнэй хүсэл эрмэлзэлые табан жэлэй түсэб дүүргэхэ нангин хэрэгтэ сүм элсүүлхэ хэрэг болоно.

Тиимэһээ «Улам һайнаар хүдэлхэл хэрэгтэй. Түсэбүүдэ урданайхиһаа һайнаар табиха, тиигээд тэдэниие һайнаар дүүргэхэ. Үйлэдбэри һайнаар эмхидхэхэ, юумэ бүри һайнаар бүтээдэг болохо», — гэһэн нүхэр Л. И. Брежневэй заабари хадаа хүн бүхэнэй нангин уялга, нэрэ хүндын хэрэг болоно гээшэ.

КПСС-эй обком, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, облпрофсовет болон ВЛКСМ-эй обкомдо

КУКУРУЗЫН ЕХЭ УРГАСА АБАХА ТҮСЭБӨӨ ДҮҮРГЭХЫН ТҮЛӨӨ 1981 ОНДО РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ КУКУРУЗАШАДАЙ ЗВЕНӨНУУДАЙ ДУНДА ДЭЛГЭРҺЭН СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮН

Кукурузын ехэ ургаса абаха түсэбөө дүүргэхын түлөө 1981 ондо кукурузашадай звенонуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн хаража үзөөд, КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, облсовпроф болон ВЛКСМ-эй обком түсхай тогтоол баталан абаа.

1981 ондо кукурузашадай эдэ звенонуудые социалис мүрысөөндэ илаа гэжэ тоолохо гээд, тус тогтоол соо заагдана:

Зэдын районой «Мир» колхозой кукурузашадай звено (даагшань Н. Г. Гарифулин);

Хяагтын районой «Родина» колхозой кукурузашадай звено (даагшань Г. Н. Дампилов);

Бэшүүрэй районой Калининай нэрэмжэтэ колхозой кукурузашадай звено (даагшань К. И. Устинов);

Улаан-Үдын районой «Искра» колхозой кукурузашадай звено (даагшань А. К. Хомяков);

Буряадай туршалгын-мелиоративна станциин туршалга-үйлэдбэриин ажахын кукурузашадай звено (даагшань А. С. Кулаков);

Баргажанай районой Баргажанай совхозой кукурузашадай звено (даагшань К. Н. Плеханов).

Эдэ звенонууд КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй облпрофсоведэй, ВЛКСМ-эй обкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар болон тус тустаа 50 түхэриг мүнгөөр шагнагдаха байна.

ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ ЕХЭЭР ҮЙЛЭДБЭРИЛХЫН, ШАНАРЫЕНЬ ҺАЙЖАРУУЛХЫН ТҮЛӨӨ 1981 ОНДО РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ БОЛОН СОВХОЗУУДАЙ, ГҮРЭНЭЙ БУСАД АЖАХЫНУУДАЙ ДУНДА ДЭЛГЭРҺЭН МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮН

Малай эдихэ үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ, тэрэнэй шанарые һайжаруулха талаар 1981 ондо колхоз, совхозууд болон гүрэнэй бусад ажахынуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн хаража үзөөд, КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, облсовпроф болон ВЛКСМ-эй обком тус тогтоол баталан абаа. Тэрээн соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

Сэлэнгын районой Тельманай нэрэмжэтэ совхоздо (директор В. Г. Жалсанов, парткомой секретарь М. С. Аюров) нэгэдэхи һуури олгожо, КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облсовпроф болон ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан туг, 600 түхэригэй нэгэдэхи мүнгэн шан барюулха. Колхоз нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, бүхыдэнь үбһэ 35 процентээр, сенаж—192, силос—618, витаминтай ногооной гурил — 70 процент ехээр бэлэдхэһэн байна.

Бэшүүрэй районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо (түрүүлэгшэ Е. З. Утенков, парткомой секретарь А. Я. Артюков) 400 түхэригэй хоёрдохи мүнгэн шан барюулха. Ажахы, 1980 онойхитой сасуулбал, сенаж—307, силос—117 процент ехээр үйлэдбэрилөө.

Буряадай туршалгын-мелиоративна станциин туршалга-үйлэдбэриин ажахыда (директор Ю. А. Жигалин, партбюрогой секретарь И. Ф. Мартынов) 300 түхэригэй гурбадахи мүнгэн шан барюулха. Тус ажахы үбһэ бэлэдхэлгэеэ 70 процентээр, силос—115, витаминтай ногооной гурил—167 процентээр дээшэлүүлээ.

АРБАН НЭГЭДЭХИ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШЫН ЖЭЛЫЕ АМЖАЛТАТАЙГААР ТҮГЭСХЭЭ!

ГАБШАГАЙ АЖАЛАЙ 20 ҮДЭР

Хойто-Байгалай районой ажалшад, БАМ-ай барилгашад арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхын тула социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, үндэр бүтээсэ туйлана. «Нижнеангарсктрансстрой» трестын 63 бригадын, «БАМтоннельстрой» управлениин 41 бригада энэ жэлэйнгээ даабариие 10 һарын туршада дүүргэһэн байха юм.

Барилга-хабсаралгын поездүүдай, тоннельнэ отрядуудай, бригадануудай коллективүүд жэлэйнгээ даабариие болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа эдэ үдэрнүүдтэ КПСС-эй Хойто-Байгалай райкомдо элидхэнэ.

Барилга-хабсаралгын 581-дэхи, 651-дэхи поездүүдай, тоннельнэ 11-дэхи, 16-дахи, 12-дохи отрядуудай оньһожоруулагдамал 138-дахи колоннын коллективүүд мүнөө 1982 оной түсэбөөр барилга хэнэ. Түрүү коллективүүдэй жэшээгээр хүдэлһэн бэшэшье олон хүдэлмэришэд урагшатайгаар барилга хэжэ, гүрэнэй даабари үлүүлэн дүүргэнэ.

Габшагай ажалай һаранууд, үдэрнүүд соносхогдоод, хүдэлмэриин ябаса КПСС-эй райкомой зүгһөө хинан шалгагдадаг, ажалша коллективүүдтэ туһаламжа хүргэгдэдэг. Жэшээлхэдэ, байгша оной сентябриин 14-һөө ноябриин 14 хүрэтэр габшагай ажалай хоёр һара соносхогдоо бэлэй. БАМ-ай барилгашад, хүдөөгэй ажалшад шангаханаар мүрысөө. Энээнэй гэршэ һү, мяха, овощ гүрэндэ тушааха жэлэй даабари ноябриин 1-дэ дүүргэгдээ. Хоёр һарын даабариһаа гадуур 3 миллион түхэригэй барилга хэгдээ.

Габшагай ажалай хоёр һарын дүнгөөр түрүү хүдэлмэришэд урмашуулагдаа, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаа. Мүн КПСС-эй Хойто-Байгалай райком декабриин 10-һаа декабриин 30 болотор габшагай ажалай 20 үдэр соносхобо. Партиин райкомой дэргэдэ эмхидхэгдэһэн штаб мүрысөөндэ хабаадагшадай ажал хэрэгые хүтэлбэрилжэ байнхай.

Захааминай районой СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагшад (зураг дээрэ—зүүн гарһаа) Дондок Раднаев, Бато Борбоев, Георгий Банзаракцаев гэгшэд арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлые ажалай амжалтатайгаар түгэсхэбэ. Залуу хүбүүд мал шахан таргалуулха талаар энэ жэлдэ эрхим дүнгүүдые туйлаа.

Н. ЕФИМОВЭЙ фото.

ЭРШЭНЬ ШАНГАДАНА

Оёдолой үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлэй гол предприятида социалис мүрысөөн мүнөө улам эршэдэжэ байнхай.

Гүрэнэй түсэбэй болон абаһан социалис уялгануудаа болзорһоонь урид дүүргэхын, ажалай ашаг үрэ ба хүдэлмэриин шанарые һайжаруулхын түлөө тэмсэл шэнэ табан жэлэй эхинһээ тус предприятида үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрһэн байгаа.

Нэгэдэлэй гол предприятиин хүрёодохи цехэй коллектив социалис мүрысөөндэ илалта туйлажа, «КПСС-эй XXVI съездын нэрэмжэтэ коллектив» гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна. Тус цехэй коллектив байгша онойнгоо арбан нэгэн һарын түсэбые 106 процент дүүргэжэ, олон зуугаад самсануудые түсэбһөө гадуур оёжо тушаагаа.

Ажалайнгаа түрүүшүүлые нэрлыт, — гэжэ цехэй начальнигта хандахадамнай:

— Коллективэй амжалта хүн бүхэнэй эрхим ажалаар туйлагдадагынь мэдээжэ, — гэжэ цехэй начальник Нина Ивановна Бачеева хөөрэбэ. — Эрхимээр ажалладаг хүнүүднай олон, халаанай нормо дүүргэдэггүй хүн манайда үгы шахуу...

Социалис мүрысөөндэ шалгарагшадай дундаһаа Улаан-Үдын городской Соведэй депутат, Ажалай Алдар Солын орденто оёдолшон Галина Васильевна Николаевае нэн түрүүн нэрлэлтэй. Тэрэ үдэр бүриингөө даабариие 130—140 процент хүрэтэр дүүргэдэг байна. Г. В. Николаеватай хамта 8 оёдолшон 1981 оной даабариие болзорһоонь нэгэ һараар уридшалан дүүргэһэн байна. ВЛКСМ-эй гэшүүд Света Базарова, Женя Ябжанова унинэй мастер-оёдолшод Неля Намханова, Долгор Доржиева, Оля Шептухина, мастер Ф. Д. Ласточкина, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар шагнагдаһан Л. Н. Ковалева болон бусад тэдэнэй тоодо оролсоно.

С. СТЕПАНОВ.

ОРОЛДОСЫН АШААР

Хоринн районой Хүлэй совхозой мал адуулагшад, тугалшад түрэл партиингаа ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй VI сессиин шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө эрид шангаар тэмсэнэ.

Малаа зүбөөр харууһалжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын түлөө оролдоһоной ашаар, зарим түрүү малшад абаһан социалис уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэбэ. Үнгэрһэн 11 һарын социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходо, ажахын дүршэлтэй малшан Полина Кирилловна Белоусова харууһалжа байһан тугалнуудайнгаа шэгнүүрые сүүдхэдэ 750 граммаар дээшэлүүлһэн байна. Тиин мүрысөөндэ совхоз соогоо тэрэ түрүүлжэ, Хүндэлэлэй грамотада, мүнгэн шанда хүртэбэ, хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэбэ.

Нүхэр Белоусова харууһалжа байһан тугалнуудаа xaha car соонь зүбөөр эдеэлүүлдэг, уһалдаг, байра соохиниинь сэбэрлэдэг дээрэһээ иимэ амжалта туйлаа.

Д. ДОРЖИЕВ.

Шамаанхын-хид эрхимлэбэ

Хурамхаанай районой Һахалиин совхозой Шамаанхын фермын олохон һаалишад һү haaxa гурбан жэлэйнгээ түсэбые сүм дүүргэһэн тухайгаа мэдүүлбэ. Жэшээлбэл, ажахын үнинэй, дүршэл ехэтэй һаалишан А. Петелина, Г. Степанова, М. Пономарева гэгшэд хубиингаа түсэбые 380 гаран процент бэелүүлһэн байна.

1981 онойнгоо даабариие амжалтатайгаар дүүргэһэн дурсагдагша фермын коллектив мүнөө бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллана.

В. ГАРМАЕВ.

ТҮСЭБӨӨ ҮЛҮҮЛЭЭБДИ

Манай «Восточные Саяны» колхозой малшад болон зооветеринарна мэргэжэлтэд гүрэндэ мяха худалдалгаар жэлэйнгээ түсэбые дүүргэһэн тухайгаа район соогоо эгээн урид элидхээ. Энэ хадаа малшадаймнай һүүлэй жэлнүүдэй туршада туйлаһан эгээл ехэ амжалта гээшэ. Гадна бидэ мүнөө үедэ эдеэ хоолой асуудалые шиидхэхэ гээшые эгээл шухала зорилго мүн гэжэ парти болон правительствынгаа уряалжа байхада, мяха тушааха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэһэндээ, тон баяртай байнабди.

Бэлэдхэлэй пунктда жэлэй түсэбэй ёһоор, 3.390 центнерэй орондо 3.453 центнер мяхан тушаагдаа. Энэ хадаа нёдондо жэл тушааһанһаамнай 2812 центнерээр ехэ болоно. Иимэ үндэр амжалта туйлаха хэрэгтэмнай холын бэлшээридэ зундаа малаа эрхим һайнаар таргалуулжа шадаһан мал адуулагшаднай яһалхан хубитаяа оруулһан байна.

Хуурай-Һубагай отделениин ахалагша малшан Д. Д. Петухов залуу хүбүүд Пүрбэ Майдарханов, Лопсон Гыргенов гэгшэдтэй Үргэдэйн бэлшээридэ гүүртэеэ туужа гараһан юм. Гурбан һарын туршада тэдэнэр абажа гараһан малаа нэгэшье толгой хороонгүй, тус бүхэниинь сүүдхэдэ килограммаар нэмээжэ бусаһан байна. Мүн Үүр гэжэ холын бэлшээридэ хашарагуудтайгаа гараһан Галбын отделениин үнинэй малшан Г. А. Истариков залуу хүбүүн Сергей Гомбоевтой баһал малаа гээлтэ хоролтодо оруулангүй, шэгнүүрыень ехээр нэмээжэ ерэһэн юм. Адуушан Базар-Сада Ангаскиевай ажалай габьяа баһал ехэ. Тэрэ нэгэшье толгой адуу мори гээлтэ хоролтодо оруулангүй адууулһан, һайса таргалуулжа, 100 гүүн бүриһөө 70 унага абаһан жэшээтэй.

Холын бэлшээриһээ бусаһан малаа Таалын отделенидэ суглуулжа, шахан таргалуулаабди. Эндэ ажаллаһан И. И. Костров, С. Ф. Серебренников гэгшэд үнэн зүрхэнһөө оролдожо, унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүй оролдожо, шэгнүүрыень яһала нэмээһэн байна. Гүрэндэ тушаагдаһан хашарагуудһай хуу баран эрхим тарган, тарганшаг гэһэн сэгнэлтэтэйгээр абтаа.

Мүнөө бидэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбые дүүргэхэ холын хараатайгаар ажаллажа байнабди. Таһархайн отделениин Шарлай гэжэ газарта 300-гаад хашарaг үбэлжүүлэгдэжэ байна. Энэ гүүртые О. Л. Будаев, О. Д. Бадмаев, М. А. Коняков, Т. Б. Бадмаев болон Д. Ж. Сыденов гэгшэд харууһална. Тэдэнэр һая болотор хашарагуудаа Хойморой намаг соохи хагданда бэлшээжэ, яһала таргалуулаад, үбэлжэлгэдэ оруулба, мүн нилээд ехэ үбһэн алмагдаа. Хашараг бүхэниинь 290—300 килограмм шэгнүүртэй болгогдонхой. Ерэхэ зундаа тэдэнэр эдэ малаа холын бэлшээридэ абажа гараад, намартаа толгой бүхэниинь 400 гаран килограмм шэгнүүртэйгээр гүрэндэ тушааха юм.

Энээнһээ гадна Хуурай-Һубагай отделениин баазада 400 хашараг шахан таргалуулагдаха юм. Эдэ малдаа манай хүршэ Ленинэй нэрэмжэтэ болон «Сибиряк» колхозуудай түрүү онол аргаар шахан таргалуулха һанаатайбди. Дурсагдагша ажахынууд эбэртэ бодо малаа шадамар бэрхээр таргалуулһанай ашаар жэл бүри ехэ шэгнүүртэй, сула мал гүрэндэ тушаадаг, олзо ехээр оруулдаг гээшэ.

Тиигэжэ ерэхэ жэлэй түсэбые баһал болзорһоо урид дүүргэхэ арга боломжотой байнабди. Гансал бии байһан тэжээлээ нарин нягтаар гаргашалан, һайнаар буйлуулан эдеэлүүлхэ, малшадайнгаа эршэ хүсые энэ хэрэгтэ урмашуулан элсүүлхэ болонобди.

Д. ПЕТУХОВ,
Түнхэнэй районой «Восточные Саяны» колхозой ахамад зоотехник.

РЕСПУБЛИКЫН ЖУРНАЛИСТНУУДАЙ ХОЛБООНОЙ IX СЪЕЗД

Декабриин 29-дэ Улаан-Үдэ хотодо Буряадай Журналистнуудай холбооной юһэдэхи съезд болобо. Эндэ тоосоото элидхэл республикын Журналистнуудай холбооной правлениин түрүүлэгшын орлогшо, Буряадай АССР-эй Телевидени болон радио-дамжуулгын гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ Ц. Ц. Митыпов хээ.

— Тоосоото үедэ манай орон дотор айхабтар ехэ хубилалтанууд болоо. КПСС-эй XXVI съезд үнгэржэ, Эхэ ороноймнай саашанхи хүгжэлтын асари ехэ программа хараалагдаһан байна. Мүнөө республикымнай журналистнууд эндэ баталагдаһан зорилгонуудые олоной дунда үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, ажалшадые шэнэ амжалтада элсүүлхын түлөө бүхы хүсэл оролдолгоёо зорюулна, — гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Удаань Журналистнуудай холбооной шалгалтын комиссиин тоосоото элидхэл тэрэнэй түрүүлэгшэ, Буряадай номой хэблэлэй ахамад редактор Ю. И. Будаев хэбэ.

Элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ СССР-эй Журналистнуудай холбооной правлениин гэшүүн, «Правда Бурятии» газетын редактор И. В. Казанцев, Буряадай АССР-эй Телевидени болон радио-дамжуулгын гүрэнэй комитедэй редактор Л. И. Мельникова, «Буряад үнэн» газетын редакциин таһагые даагша Ц. С. Субанов, «Северный Байкал» газетын редактор В. В. Островский, «Байгал» журналай ахамад редактор С. С. Цыренҗоржиев, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай нийтын эрдэмэй институдай секторые даагша, философиин эрдэмэй доктор Д. Д. Лубсанов болон бусад хабаадалсаа.

Съезд дээрэ КПСС-эй областной комитедэй секретарь А. А. Бадиев дэлгэрэнгы үгэ хэлэһэн байна.

Съездын түгэсхэлдэ республикын Журналистнуудай холбооной правлениин шэнэ бүридэл, шалгалтын комисси, СССР-эй Журналистнуудай холбооной V съездын делегадууд һунгагдаба.

Шэнээр һунгагдаһан правлениин пленум боложо, эмхидхэлэй асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Правлениин түрүүлэгшээр «Правда Бурятии» газетын редактор И. В. Казанцев, түрүүлэгшын орлогшонороор Буряадай АССР-эй Телевидени болон радио-дамжуулгын гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ Ц. Ц. Митыпов, «Буряад үнэн» газетын редактор Р. Б. Гармаев, харюусалгата секретаряар Ц-Д. Н. Дугаров гэгшэд һунгагдаба.

Д-Д. ГАРМАЕВ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ЭМХИДХЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИИЕ УЛАМ ШАНГАДХАХА

(КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой пленумһээ)

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые СССР-эй Верховно Соведэй зургаадахи сессиин тогтоолнуудые республикымнай түб хото Улаан-Үдын ажалшад урма баяртайгаар угтаа һэн. Тус Пленум дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ дотор партиин XXVI съездһээ хойшо бэелүүлэгдэһэн политическэ, эмхидхэлэй ба ажаһын угаа ехэ хүдэлмэри харуулагдаа, үргэн нийтын ажалай болон политическэ эдэбхинь ургажа байһаниинь тэмдэглэгдээ.

Һаяхан болоһо үнгэрһэн партиин Улаан-Үдын горкомой Пленумдэ хабаадагшад мүн лэ эдэ шиидхэбэринүүдые ехэтэ һайшаажа, туйлаһан зарим тэды амжалтануудаа батадхаха, ушарһан дутагдалнуудаа түргөөр усадхаха, саашадаа хамаг бүхы арга боломжоёо элсүүлхэ байһанаа мэдүүлбэ. Эндэ «КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй, мүн КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй захяа заабаринууд болон тобшололнуудтай зохилдуулан, партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриие һайжаруулха талаар городской партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудалаар партиин Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь А. М. БЕЛЯКОВ дэлгэрэнгы элидхэл хэбэ.

ТҮБХЫН түрүүн элидхэлшэ Пленумэй хүдэлмэри, тэндэ зүбшэгдэһэн асуудалнууд болон нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэдэ анхаралаа хандуулба. Тиигээд городой ажаһын хүгжэлтэ, барилгын ба транспортын, хэлхээ холбооной, фабрика, заводуудай, худалдаа наймаанай болон эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэриие шэнжэлбэ.

Зүгөөр элидхэл соо тобойсо харуулха, хурса шангаар шүүмжэлхэ юумэн һаһала байгаа гээд тэмдэглэе. Бүхы дээрээ гүрэнэй түсэб, социалис уялгануудаа саг соонь дүүргэхэ талаар зарим тэды алхамай хэгдэбэшье, хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон гэжэ тодороо. Жэшээнь, городой бүхы предприятинуудай 40 процентнь, тиихэдэ барилгын эмхинүүдэй хахадынь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө дүүргэбэгүй. Энээнһээ уламжалан үйлэдбэриин гол фонднууд оройдоол 58 процентээр ургаһан байна.

Байгша оной үнгэрһэн үедэ городой предприятинуудта 80 гаран элдэб янзын шэнэ эд хэрэгсэлнүүд үйлэдбэрилэгдэдэг болобо. 125 янзын зүйлнүүдтэ гүрэнэй Шанарай тэмдэг олгогдоо.

Гэбэшье, олонхи предприятинууд түсэбөө дүүргэжэ шадабагүй, продукци хараалагдаһанһаа багаар абаба, барилгын хүдэлмэринүүд тэсэшэгүй унжагайрна. Энэ талаар локомотив-вагон заһабарилгын, хүүргэнүүдэй түмэр зүйлнүүдэй ба Кировэй нэрэмжэтэ заводууд, «Бурятмясопром» нэгэдэл, макароной болон трикотаж гадар хубсаһанай фабриканууд, городой һүнэй комбинат ушаргүй гээгдэжэ ябана.

Саашань элидхэлшэ энэ гээгдэлэй шалтагаануудые элишэлэн тэмдэглэхэтэсэ хамта барилгын эмхинүүдэй дутуу дунданuудые харуулаа, тэндэ гүйсэд хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд бии гэжэ шүүмжэлэе. Городой транспортын хүдэлмэри тухай тогтоходоо, үргэн олониитын хэрэглэмжэнүүд хүсэд дүүрэнээр хангагданагүй гэбэ.

Эдэ бүхы дутагдалнуудые усадхахын, түсэб болон уялгануудаа дүүргэхын тула ажалша зоной эдэбхи үүсхэл улам хүсэтэйгөөр бадаруулха, социалис мүрысөө бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ арга олгоһон дүй дүршэлые дэмжэхэ шухала.

Удаань нүхэр Беляков саашадаа бэелүүлэгдэхэ асуудалнуудые дурдаха зуураа ойрын сагта шиидхэгдэхэ ёһотой гол зорилгонуудта онсолон тогтобо. Жэшээнь, энэ табан жэлдэ городой промышленностиин нийтын үйлэдбэриин хэмжээе 25 процент үргэдхэхөөр, ажалай бүтээсые 9,6 процент дээшэлүүлхээр хараалагдана. Тиихэдэ, барилга-хабсаралгын хүдэлмэри 10 процентээр үргэдхэгдэхэ, ашаа шэрэлгэ 16 процентээр дээшэлхэ, мүн эд бараанай ба нийтын эдеэ хоолой эрьесэ 21 процентээр ургаха зэргэтэй. Улаан-Үдэдэ аяар 700 мянган дүрбэлжэн метр байрын гэр ашаглалгада үгтэхөөр хараалагдана.

Ушар иимэһээ эдэ харюусалгатай зорилгонуудые шиидхэлгэ хадаа партийна эхин организацинуудай дайшалхы шадабариие, коммунист бүхэнэй үүргэ ба харюусалгые улам дээшэлүүлжэ шадаһанһаа гол түлэб дулдыдаха байһаниинь эли. Эгээл эндэ гүрэнэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын тула экономическа болон эмхидхэлэй-политическэ хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй гэһэн КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй эрилтые дахин һануулмаар.

«...Хэрбээ партийна организаци бүхэнэй өөрыгөө участок дээрэ бүхы арга боломжонуудые сүм хэрэглээд, бүхы юумэндэ эмхи гурим тогтоогоод байгаа һаа, бүхы оронойiмнай ажал хэрэгүүд урагшаа дабшасатай байха ха юм...» — гэһэн нүхэр Л. И. Брежневэй ажаглалтые элидхэлшэ дурдаад, мүнөө үедэ городой коммунистнуудай шиидхэжэ байһан ажал хэрэгүүдтэ тогтобо.

Мүнөө город соо 425 эхин партийна организаци хүдэлнэ. Тэрэнэй зэргэ жэлһээ жэлдэ урган хүгжэнэ, бэхижэн хатуужана, ажал ябуулгань элдэб янзын онол аргаар баяжажа, аша үрэ ехэтэй болоно. Партийна организациин гурбанай нэгэндэ партбюро байгуулагдаа, партийна комитедүүдэй тоо 24 болотороо ургаа. Арадай ажаһын гол һалбаринуудта партиин нүлөөн улам дээшэлбэ. Тодорхойлходо, коммунистнуудай тоо: промышленностьдо 9,7 процентээр, транспортдо — 10,1, барилга дээрэ 8,2 процентээр ургаһан байна. Имагтал энээнэй ашаар ажалша коллектив бүхэндэ партийна организацинуудай нүлөөн дээшэлжэ байнхай. Илангаяа прибор бүтээлгын, оёдолой «Туяана» нэгэдэлнүүдэй, авиационно, судна бүтээлгын, «Теплоприбор» заводуудай, нарин сэмбын комбинадай, локомотивно депогой, горпромторгын, республиканска больницын, № 3 автопредприятиин партийна организацинууд дайшалхы шадабаряа нарижуулан һайжаруулжа байна.

Нигэжэ тобшо тодорхойгоор бүхы коммунистнуудай ажал ябуулга тухай тогтохотоёо хамта нүхэр Беляков нютагай Соведүүдэй, профсоюзэй болон комсомолой эмхинүүдэй хүдэлмэриин гол дутагдалнуудые элирхэйлэн харуулаа. Тиихэдээ гээгдэлдэ ороод ябаһан коллективүүдэй байдал дээрэһээ бодото тоо баримтануудтайгаар гол шалтагаануудыень тоб байса харуулжа шадаа.

Элидхэл тушаа эгээн түрүүлэн үгэ хэлэһэн КПСС-эй Октябрьска райкомой нэгэдэхи секретарь **И. А. Антакшинова** гол түлэб районой дотороо үргэнөөр хэгдэжэ байһан барилганууд ба тэндэхи партийна организацинуудай ябуулдаг эмхидхэлэй хүдэлмэри тухай тогтобо.

— Хэды олон хэмжээ ябуулгануудай бэелүүлэгдэбэшье, ушөө һайн үрэ дүн туйлагданагүй, — гэжэ тэрэ мэдэрээ. — Зарим, нэрлэбэл, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, коммунальна ажаһын ба гэгээрэлэй министерствэнүүд һулаар туһална, хүтэлбэрилэгшэдынь ажалшадай эрилтэнүүдые хүсэд анхарнагүй, тэдэнэртэй уулзанагүй. Партиин горкомой зүгһөө, абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын хойноһоо хиналта, шалгалта һулаар табигданхай.

Эгээл энээн тушаа барилга-хабсаралгын 7-дохи управлениин бригадир **В. К. Рубцов** тэгтохо зуураа, барилгашадай ажалай эмхидхэл ба журамда онсо анхарал хандуулба. Барилга дээрэ шэнэ онол арга тон удаанаар нэбтэрүүлэгдэнэ, барилгын түсэб муугаар табигдахаһаа гадна, ходо хубилалтада ороно.

— Бидэ мүнөө, үглөөдэр шэнэ жэлдэ хаана ошожо, юу хэхэеэ, хүдэлхэеэ мэдэнэгүй бди, — гэжэ тэрэ сэхэ мэдэрбэ. — Ушарынь, холын хараата, тогтоогдомол түсэб табигдадаггүй байха юм...

Үнэхөөрөө, энэнь зүйтэй шүүмжэлэл болоно. Яахадааб гэхэдэ, барилга түргэдхэхэ, тэрэнэй шанар һайжаруулха хэрэгтэ хүтэлбэрилгын хэмжээе, партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриие эрид шангадхаха саг тулаа бшуу. Барилгашадые олоор бэлдэхэ, ажал хүдэлмэридэнь тогтонижуулха асуудал мүн лэ шиидхэхэ шухала. Барилгын эмхинүүдэй партийна болон комсомолой организацинуудые бэхижүүлхэ, тэдэнэй үүргэ ба харюусалга дээшэлүүлхэ хэрэгые КПСС-эй горком, райкомууд сэхэ толгойлхо, ударидаха зэргэтэй.

Мүн СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ «Теплоприбор» заводой партийна комитедэй секретарь **А. А. Варфоломеев**, прибор бүтээлгын нэгэдэлэй цехэй партоорганизациин секретарь **С. Б. Касбукова**, Буряадай хүдөө ажаһын институдай парткомой секретарь **В. Ц. Будажапов** гэгшэд ажал хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө. Тиихэдээ тэдэнэр КПСС-эй ноябриин Пленумэй эрилтын ёһоор заатагүй бэелүүлэгдэхэ ёһотой партийна-эмхидхэлэй гол асуудалнуудта анхаралаа хандуулба.

Тэрэшэлэн элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ облсовпрофой секретарь **Л. Л. Болдонов**, арадай хиналтын городской комитедэй түрүүлэгшэ **С. М. Серебряков**, партиин Улаан-Үдын горкомой шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ **Г. Т. Няголов** гэгшэд хабаадаа.

Иигээд тобшолхоло, Пленум тон шухала асуудал гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ, дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаба. Тиимэһээ партиин горком, райкомууд, мүн партийна комитедүүд болон эхин партийна организацинууд энэ шиидхэбэриин дүүргэлтын хойноһоо шанга хиналта табиха ёһотой. Юуб гэхэдэ, КПСС-эй XXVI съездын тэмдэглэһэнэй ёһоор абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые хиналха ба шалгаха гэшэ эмхидхэлэй хүдэлмэриин эгээл шухала хубинь мүн.

Ив. ОЧОРОН.

АРАДАЙ ХИНАЛТЫН БУЛАН

РЕСПУБЛИКАНСКА КОМИТЕДТЭ

Республикын арадай хиналтын комитедэй ээлжээтэ заседани дээрэ Загарайн районой колхозуудта ажаһын дотоодын хиналтын ямараар үнгэрдэг тухай асуудал хаража үзэгдэбэ.

Тус районой колхозуудай шалгалтын комиссинууд муугаар хүдэлнэ, колхозуудай ажаһын ба финансын талаар ажал ябуулгын шалгалтанууд үсөөнөөр үнгэргэгдэнэ. Ажаһыда гарза хохидол хүргэһэн, хуули бусаар мүнгэ гаргашалагша хүсэд һайнаар элирүүлэгдэнэгүй.

Муугаар үнгэргэгдэһэн шалгалтын хойшолон гэхэдэ, гүрэнэй түсэб дүүргэгдэнэгүй, гарзань дээшэлдэг байна. Жэшээлхэдэ, 1980 ондо «Гигант», Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай гарза дүн хамта 5.589 мянган түхэригтэ хүрөө. Тэрэшэлэн байгша оной түрүүшын хахад жэлэй туршада 84 мянган түхэриг мүнгэн хуули бусаар гаргашалагдаа.

«Гигант» колхозой колхозниигуудай 17,5 мянган түхэриг зээлитэй байгаашье һаань, оройдоо 2,8 мянган түхэригынь колхозой кассада оруулагдаһан байна. Тус колхозой түрүүлэгшэ В. М. Лукашевич леспромхозой хүдэлмэрилэгшэдтэ үгэхэеэ кассаһаа 1120 түхэриг абаһан байгаа. Тэдэ хүдэлмэришэдынь Хойто-Казахстанай «Суворовский» совхоздо 1.000 кубометр модо бэлдэжэ эльгээһэн, тэндэһээ «Гигант» колхоз һолоомо абаһан байна. Гэбэшье эндэ заагдаһан мүнгэниинь ямаршье документгүйгөөр «гаргашалагдаа» гэжэ тоологдоо. Колхозой ахамад бухгалтер З. О. Афанасьева энэ тоосооень түрүүлэгшэһээ тушаажа абаа. Тиихэдэ колхозой 50 жэлэй ойн баярые үнгэргэхын тула колхозой парткомой секретарь К. Д. Яковлевта үгтэһэн 9.238 түхэриг яажа гаргашалагдаһан тухай зохихо документнүүдгүйгөөр, колхозой «гаргаша» гэжэ тоологдоо.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо элдэб хүндэлэлгэ, сайлалгануудта хуули бусаар 6,2 мянган түхэриг гаргашалагдаһан байна. Олон колхозниигууд ехэ мүнгэнэй үри зээлитэй болонхой.

Республикын арадай хиналтын комитет «Гигант» колхозой түрүүлэгшэ В. М. Лукашевичтэ, ахамад бухгалтер З. О. Афанасьевада хоёр һарын салин хүлһые түлүүлхэ гэһэн шиидхэбэри баталан абаба.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ мүн лэ зэмэ тохогдоо.

АЛМАХА, АРЬБАДХАХА ХЭРЭГТЭЙ

КПСС-эй XXVI съездын арбан нэгэдэхи табан жэлдэ дүүргэхээр хараалһан асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ арадай хиналтын органууд хубитаяа горитойгоор оруулха ёһотой.

Партиин шиидхэбэринүүдые, мүн «СССР-эй арадай хиналта тухай» Хуулиие бодото дээрэнь бэелүүлэн, бүхы хүдэлмэреэ шэнэ шатада гаргаха ёһотойбди. Арадай хиналтын хүдэлмэриин ашаг үрые эрид дээшэлүүлхэ, дутуу дунданuудые усадхаха хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдана. Захааминай арадай хиналтын комитет шалгалтын бүхы хүдэлмэриие хиналта-шалгалтын управлениин шалгагшадтай, электрын элшэ хүсэнэй гаргашые хинан шалгадаг хүнүүдтэй, «Комсомолой прожектортэй» нягта холбоотойгоор ябуулдаг байна. Районой финансын таһагай хүдэлмэрилэгшэдтэй, мүн бусадшье туһалагшадтайгаа хамта байгша ондо 30 предприяти болон организацинуудай мүнгэ зөөри гаргашалгын гуримые шалгажа үзэхэдөө, 28 хүн хуули бусаар салин хүлһэ абажа байгаа, гүрэнэй мүнгэн зөөри оло дахин хуули бусаар гаргашалагдаа гэжэ элирүүлһэн байна. Эдэ дутагдалнууд усадхагдажа байнхай.

Захааминай харгы барилгын 2-дохи управленидэ оньһон техникэ ашаглаха асуудалда горитой анхарал хандуулагданагүй гэжэ арадай хинагшад элирүүлээ.

Харгы заһабарилгын 20 гаран оньһон түхеэрэлгэнүүд задалагдан хаягдаа, 5 мянга гаран түхэриг хуули бусаар гаргашалагдаа. Гэхэтэй хамта тус управлени харгы бариха 11 һарынгаа түсэбые 45 процент дүүргэһэн байна. Иимэрхүүгээр ажалаа эмхидхэһэн управлениин хүтэлбэрилэгшэд арадай хиналтын комитедээр хуулиин харюусалгада хабаадуулагдаа.

Гүрэнэй худалдаа наймаанай инспекциин Буряадай управлениин хүдэлмэрилэгшэд манай райондо шалгалтануудые үнгэргэхэеэ ерэхэдээ, арадай хиналтын комитедтэй хүдэлмэреэ таарулан зохилдуулдаг заншалтай юм. Бидэнэр тэдэнтэй сугтаа шалгалтануудые үнгэргэһэнэй удаа комитедэй заседани дээрэ шалгалтынгаа дүнгүүдые хаража үзэдэг байнабди.

Гэбэшье, иимэрхүү хамтын шалгалтанууд хаа-яа үнгэргэгдэнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, министерство, управлени бүриһөө олон шалгагшад нэгэ предприяти гү, али организацида һубарин ерэдэг ушар али олон дайралдана. Тиимэһээ манай район дотор эдэ бүхы хүдэлмэриие залан хүтэлбэрилхэ совет байгуулха гэжэ тоолоноб. Тиигэжэ, нэгэ асуудалаар олон шалгалтануудые зэргэ үнгэргэхэ ябадал усадхагдаха һэн.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй «Министерствэнүүд, албан зургаанууд болон управлениин бусад органуудта хиналта-шалгалтын хүдэлмэриие һайжаруулха талаар хэмжээнүүд тухай» тогтоол соо заагдаһанай ёһоор шалгалтануудай үрэ дүнгүүд үшөөл бага, заримдаа шалгалтанууд хайша хэрэгээр үнгэргэгдэнэ, дүнгүүдынь гүрэнэй журам һайжаруулха хэрэгтэ нүлөөлнэгүй. Үнэхөөрөөшье, иимэ дутагдалнууд манай хүдэлмэридэ үшөөшье олоор дайралдана гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, автомобильна харгы барилгын ба ашаглалгын Буряадай үйлэдбэриин управлениин ахалагша бухгалтер-шалгагша Мухоров харгы барилгын хоёрдохи управлениин тоо бүридхэлэй, финансын байдал шалгаха үедөө олон дутагдалнуудые «обёоронгүй» орхиһон байна. Тус управлени салин хүлһэнэйнгөө фондые 33 мянган түхэригөөр үлүү гаргашалһан байха юм.

Гэхэтэй хамта зарим министерствэнүүд болон албан зургаануудай предприятинуудай ажаһын ба финансын хэрэгүүд удаан саг соо шалгагданагүй, республикын хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министерство Захааминай районой комбинадай хүдэлмэриие һүүлэй зургаан жэлэй туршада шалгаагүй байна.

Олонхи ушарта шалгалта үнгэргэһэнэй удаа дутагдалнуудаа усадхаха тушаа шанга хэмжээнүүд абтанагүй. Үнгэрэгшэ жэлдэ республикын Хүдөө ажаһын министерствын хиналта-шалгалтын таһаг Санагын совхоздо шалгалта үнгэргэһэн байгаа. Эндэ финансын журам бүдүүлигээр эбдэгдэнэ гэжэ элирүүлэгдэһэн юм. Гэбэшье үнгэргэгдэһэн шалгалтануудые хаража үзэхэдэ, урданайнь дутагдалнууд тэрэл зандаа үлөө гэжэ тодорхойлогдобо. Шалгалтын материалнуудай хаанашье харагдаагүй дээрэһээ, дутагдалнуудые усадхаха тушаа хэмжээнүүдэй абтаагүй дээрэһээ иимэ ушар дайралдана гэжэ онсолон тэмдэглэхэ шухала.

Оньһон техникэ худалдан абаха хэрэгтэ ажаһынууд ехэ мүнгэ зөөри гаргашалдаг гэжэ мэдээжэ. Зүгөөр энэ үнэтэй сэнтэй техникээ гамтайгаар, һайнаар ашаглахын түлөө оролдодоггүйнь харамтай. Техникээ, трактор, комбайнаа поли дээрэ орхихо, задалха, урихэ, детальнуудыень хулууха ябадал олон. Гүрэнэй хүдөө ажаһын техникэ хинадаг эмхиин инженер-инспектор иимэ ябадалтай эбсэнэ. Олонхи ажаһынуудта техническэ харалга ёһын тэдысэ үнгэргэгдэнэ. Техническэ харалгын дүнгүүд хаанашье зүбшэн хэлсэгдэдэггүй, энэ талаар дутагдалнуудые усадхаха хэмжээнүүдэй хараалагдадаггүйнь харамтай.

Арадай хиналтын комитет Закаменск хотые болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ зориулагдаһан мүнгэнэй хэр зэргэ ашаглагдажа байһые шалгаа һэн. Һүүлэй табан жэлдэ энэ хэрэгтэ аяар 1 миллион шахуу түхэриг гаргашалагдаа. Гэбэшье энэ мүнгэн зээн бусаар гаргашалагдаһан гэжэ элирүүлэгдээ. Районой финансын органууд, госбанкын отделени, стройбанкын хүдэлмэрилэгшэд хэһэн хүдэлмэриин хэмжээе шалгангүйгөөр, документнүүдыень тушаажа абаад байдаг. Тиихэдээ тэдэнэр худал хуурмаг тоонуудаар тоосоо хэдэг барилгашадта «туһалжа» байгшад болоно гээшэ.

Хиналта-шалгалтын хүдэлмэри бүхы дээрэнь һайжаруулһанай ашаар районоймнай арадай хинагшад КПСС-эй XXVI съездын табиһан ороной экономическа болон социальна хүгжэлтын ехэ программые бэелүүлхэ хэрэгтэ өөрынгөө хубитые оруулхаар зоринхой.

Б. ОЧИРОВ,
Захааминай районой арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

МАЛ АЖАЛ — *онсо шухала һалбари*

АНХАРАЛ ХАНДУУЛАГДАХА ЁҺОТОЙ

Ороной малшад юрын үдэрнүүдтэшье, паиндэрнүүдтэшье ажалай вахтада жагсана. Үбэлэй һаранuудта тэдэнэр малай ашаг шэмые доошолуулхагүй, һайнаар эдеэлүүлхэ гэжэ оролдоно.

Үнгэрһэн зундаа, намартаа сагай уларил таарамжагүй хүшэр байжа, олон ажаһынуудта эрхим шанартай үбһэ тэжээл багаар бэлдэхэгдэһэн байгаа. Тиимэһээ тэжээл буйлуулха, шэмэтэй бодосуудаар шанаржуулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Тэжээлэй бүхы цехүүд болон кухнинуудай хүдэлдэг газарта нёдондо жэлэй энэ хугасаатай сасуулхада һураггүй ехэ һүн һаагдана, малай шэгнүүр ехээр нэмээгдэнэ.

Мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалдахын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөө үүсхэһэн Черкасска областиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд жэшээ харуулна. Тэдэнэр энэ жэлые амжалтатайгаар түгэсхэжэ байнхай. Тиин продуктнуудые үйлэдбэрилхэ талаар бүри ехэ зорилгонуудые хараална. Московско, Ленинградска, Кустанайска болон бусад зарим областьнуудай малшад баһал эрхим дүнгүүдые туйлана.

Малай үбэлжэлгын ябасада, продуктнуудые үйлэдбэрилгэдэ али бүхы юумэн нүлөөлдэг. Калининградска область дотороо Краснознаменска район һү үйлэдбэрилгөөр һүүлшын шахуу һуури эзэлнэ. Эндэ сүүдхэдээ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр килограммһаа үлүүтэй һүн һаагдана. Холимог тэжээлэй дутамаг дээрэһээ малай ашаг шэмэ доогуур байна гэжэ зарим хүтэлбэрилэгшэд тоолоно. Тиин ажаһынуудта мүнөө болотор тэжээлэй цехүүдэй хахад хубинь хүдэлнэгүй. Үбэлжэлгын эхинһээ хойшо «Восточный», «Бородино», «Колос» совхозуудта бии байгаа агрегадууд нэгэшье центнер продукци үйлэдбэрилөөгүй. «Искра», «Слава» совхозуудта болон зарим бусад ажаһынуудта һолоомон огто буйлуулагданагүй.

Колхоз, совхозуудай тэжээлэй цехүүд саг болзортоо юундэ хүдэлгэгдөөгүй гээшэб? Фермэнүүдээр ябажа, шалгалта хэһэн арадай хинагшад энэ асуудалда харюу үгөө. Ажаһынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй эдэбхи үүсхэлгүй, ажал хэрэгээ эмхидхэжэ шададаггүй, районно управлениин мэргэжэлтэдэй эрилтэ табидаггүй байһан дээрэһээ иимэ байдал тохёолдоһон байна.

Тиихэдэ Черняковско, Багратионовско, Славска районуудай ажаһынуудта тэжээл буйлуулга баһал муугаар эмхидхэгдэнхэй. Энээнэй эсэстэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр килограммһаа дээшэ һүн һаагдана. Калининградска областиин ажаһынуудта бүхы дээрээ 150 гаран тэжээлэй цех бии юм, харин тэдэнэй гурбанай нэгэ хубинь элдэб шалтагаанаар хүдэлнэгүй.

Фермэнүүдтэхи эмхи гуримгүй байлгада ажаһынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд гансал зэмэтэй бэшэ. Саратовска областиин город шадарай «Михайловский» совхоздо элшэ хүсэ дамжуулдаг линиин ходо эбдэрдэг дээрэһээ ехэ продукци дутуу абтадаг байна. Энээн дээрэһээ оньһон түхеэрэлгэнүүд, үнеэ һаадаг аппарадууд хүдэлнэгүй.

Эртэ үглөөнһөө үдэшэ орой болотор хүдэлдэг малшанай хүсэл зориг эсэсэй дүнгүүдтэ мүн лэ нүлөөлдэг байна. Хүнүүд тухай анхарал оролдолго гаргадаг байһанайнь ашаар мал ажалай продуктнуудые элбэг ехээр үйлэдбэрилхэ гол зорилго амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ.

(ТАСС).

ТАТАРАЙ АССР. «Нижнекамскнефтехим» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлдэ технологическа хэрэгүүдые хүтэлбэрилхэ түрүүшын автомат түхеэрэлгэнүүд тодхогдон табигдаба. Тэдэ синтетическэ каучугай, дивинилэй, изопрен-мономерэй заводуудые хангана. Электронно тоолон тодорхойлолгын машинанууд бүхы хүдэлмэриие хинадаг, мэдээсэлнүүдые үгэдэг байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: АСУТП-ын хүдэлмэрилэгшэд—ахалагша инженер-электроник Г. К. Махнев, КИП-эй заһабарилагша М. Н. Артамонова түбэй түхеэрэлгын дэргэдэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

«МАНАЙ ҮЕЫН ХҮН» гэһэн конкурсдо ерэһэн очерк

УРАН ГАРТАН

Шүмэрүүн жабартай үглөөгүүр ажалдаа шамдаһан шахтёрнуудай дунда яб байса хубсаһан наһажаал хүн ябалсаба. Сэлмэг хурса шарайтай, габшагай бэетэй энэ нүхэрнай Галуута-Нуурай шахтоуправлениин хэдэн зуун хүдэлмэришэдэй дунда шалгарһан, солото хүнүүдэй нэгэн, эрхим электрослесарь, уралан нарижуулагша Миргасим Талбутдинович Мухаметов байгаа.

Мүнөө бидэнэр Миргасим Талбутдиновичые шахтын электро-механическа үндэр һаруул мастерской соо харабабди. Хэдэн олон ялагар-салагар станогуудай захаар ябаһаар ябажа, Мухаметовэй ойро ошоходомнай, тэрэ түсхай түхеэрэлгэтэй стол дээрэ орёо оньһон аппарат табинхай, тэрэнээ зохёон таарулжа сүлөөгүй байба. Хажуудань: тагууд дээрэ тоб байса табигдаһан элдэб зүйлэй инструментнүүд, приборнууд, проводанууд. Харадхиха янзада ехэ яарлтайшье бэшэ, харин болгоомжотой наринаар ажаллана гэжэ ойлгохоор.

— Миргасим Талбутдинович, энээхэниие ямар аргаар заһаха ёһотойб, туһалыт даа, — гээд нүүрһэ малтадаг комбайнай эбдэрхэй деталь гартаа бариһан залуу машинист Баяр Раднаев Миргасим тээшэ урихаанаар хараба. Тэрэ асарһан юумыень һайса шэнжэлэн хараад, нэгэ бага шэбшэжэ һууһанай удаа, хайшан гээд заһахыень аятайхан заана.

— Миргасим Мухаметов 1945 оной эхиндэ манай шахтада ажаллахаар ороһон юм. Абаһаар бэедээ найдалгүй байгша бэлэй. Тэд байн байтараа, ажалдаа абьяас шуналтайгаар хандажа, эрхим электрослесариин дүй дүршэл олоо һэн, — гэжэ хүндэтэ шахтёр, хоёр орденой кавалер Низаметдин Каттыбаевай хөөрэхые далаад он багаар дууулаһанаа һананам.

Мухаметов энэ мэргэжэлээрээ ажаллаһаар аяар 36 жэл болоо. Энэ ехэ хугасаа соо хэды олон нүүрһэнэй комбайн, бусад орёо оньһото техникэ тэрэнэй гараар заһагдаа гээшэб! Уран гартай, урагшаа һанаатай, эрид сэхэ, оюун бэлиг түгэс энэ нүхэрнай тушаалта ажалаа шахтынгаа элдэб техникэ заһабарилгаар хизаарладаг бэшэ, харин аша үрэ ехэтэй хэдэн олон дурадхал оруулһан, уралан нарижуулагша байха.

— Миргасим Талбутдинович, та уралан нарижуулха талаар түрүүшынгээ дурадхалые ямар ондо хээ һэмта?

— Тэрэ сагые һанахадаа, энеэдэһэмни хүрэгшэ. 1953 ондо шахтымнай техникэ үшөөл дутамаг байгша һэн. Тиихэдэ 4-дэхи участогай механигаар ажалладаг байгааб. Нэгэтэ шахтын лебедко заһажа байтараа, игольчато подшипнигые газарта унагаажа, эбдэжэрхиһэн хүм. Энэ ушарые участогай ахалагша механик Алексей Иванович Скрябинов мэдэхэдээ айхабтар сухалдажа:

— Эбдэжэ шадаа ха юмши. Яанаш, бүтээжэл үзэ! — гээд сад-няд захираа бэлэй. Тэд яахабши, зэмэтэй хүн өөреэл зэмээ эдлэхэ баатай болоош. Тиимэ орёо подшипник ойро тойрон олдохошьегүй байгаа. Тэрэнэй орондо хэдэн хоног үдэр һүнигүй гэхээр хүдэлжэ, бронзо втулка зохёожо, лебедкоёо ябуулжа шадаһандам, нүхэдни гайхаа, ехэл баярлаашье бэлэй. Эгээл түрүүн ухаалан зохёоһон юумэмни энэл даа. Тэрэ гэһээр иимэшүүл юумэ нилээхэн хэгдээ юм бэзэ, — гэбэ.

Нээрээшье Мухаметов Галуута-Нуурай шахтада хүдэлжэ эхилһээр үйлэдбэридэ зуу гаран дурадхал нэбтэрүүлһэн байна. Эдэ дурадхалнуудайнь аша үрые тоолоходо, 60 мянга гаран түхэриг мүнгэн арьбалагдаа. Ажалай сагые ашагтайгаар хэрэглэхэ, мүн продукциин шанар һайжаруулха, хүшэр хүндэ ажалые хүнгэдхэхэ, шахтада автоматизаци нэбтэрүүлхэ асуудалаар хэгдэһэн тэрэнэй дурадхалнууд ехэ нүлөө үзүүлээ. Жэшээлхэдэ, 1980 ондо шахтоуправлениин техническэ таһагай үзэмжэдэ дүрбэн дурадхал оруулһан юм. Эдэнэйнь онсо шэнжэ, удха шанар гэхэдэ, уурхайн оёорто ашаглагдадаг машина болон механизмуудые автоматическа, дистанционно аргаар жолоодолгые улам һайжаруулха шэглэлтэй байгаа. Тэрэнэй дурадхал абтажа, богонихон болзор соо үнэтэ материалнуудые (кабель, тройниково муфта) гаргашалангүй ажаллаха арга олгоһон байна. Иигэжэ Миргасим Талбутдинович шахтёр нүхэдэйнгөө ажалые хүнгэдхэхэ талаар ехэ юумэ хэһэн, ажалшадай үнэт зүрхэнэй баяр баясхаланда оло дахин хүртэһэн байха юм.

Саг жэлэй ошохо тума Миргасим Мухаметовэй мэргэжэл, дүй дүршэл, онол шадабари улам һайжараад, «уралан нарижуулагша» гэжэ алдаршаа.

Хэдышье зохид, гоё машина заводһоо абтабашье, ямар нэгэн дутагдалтай байжа магад. «ЛГД» маркын комбайнай эгээл тиимэ дутагдалые нүхэр Мухаметов олоһон юм. Газар доро, шахтын жэгдэ газарта энэ комбайн бүтээсэтэйгээр хүдэлбэшье, шулуутай, шабартай, обогор добогор газарта «абирьтажа, хадууржа» эхилдэг байба. Тэрэнэй малтадаг, мэрэдэг механизм дээгүүр сохижо ородог байгаа. Хуушанай слесарь нүүрһэнэй комбайнай «аяг зангые» ажал дээрэ ажаглаһанайнгаа, нарин нягтаар шэнжэлһэнэйнгээ удаа энэ машинада санатай кронштейн хэхэ үнэтэ дурадхал оруулһан гэхэ. Тэрэнь хэрэгтэй болоһон ушарта газарай нюруутай тааралдан доошоо буужа, дээшээшье боложо, комбайнай ямаршье газарта жэгдэхэнээр ажаллахыень хангаһан бэлэй.

1972 ондо Галуута-Нуурай шахтын хүтэлбэрилэгшэд Миргасим Мухаметовые «Казахстанская» шахтада эльгээхэдээ, тэндэ мэргэжэл шадабарияа, дүй дүршэлөө дээшэлүүлжэ, ажалаа хайшан гэжэ эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэнэ ааб, шэнэ техникэ, түрүү технологи ямараар хэрэглэгдэнэ гээшэб гэжэ һайса хаража, үзэжэ ерэхыень ябуулһан байгаа.

— Казахай ССР-эй түрүү шахтада ошожо харахадаа, элдэб түхеэрэлгэ, ажалай эмхидхэл, шэнэ техникэ, уралан нарижуулагшадай ажалтай танилсаһамни туһатайл байгаа даа. Тэндэһээ бусажа ерээд, Казахстанай шахтын түрүү дүй дүршэл тухай нүхэдтөө хөөрэһэн, ажалдаашье хэрэглэһэн байнаб, — гээд Мухаметов намдууханаар ярина.

Уурхайн гүнзэгыдэ шэнэ техникэ ашаглаха ябадалда элдэб олон бэрхэшээл тохёолдодог. Үдэшэ орой болотор мастерской соо һаатадаг, шэнэ техникые, машина зэмсэгүүдые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, һаадгүйгөөр ашаглаха хэрэгтэнь шахтернуудта туһалдаг, заабари зүбшөөл үгэдэг һэн.

Миргасим Талбутдиновичай ажалайнгаа үдэрые дүүргээд, али болохо нийтын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададагынь бүришье һайшаалтай. Энэ нүхэрнай Галуута-Нуурай шахтын ВОИР-ай соведэй эхин организациин түрүүлэгшын уялгые хэдэн олон жэлэй туршада жэншэдгүй дүүргэнэ. Эхин организацидань аяар 180 гэшүүн тоологдоно, тэдэнэй тэн хахадынь шахтын инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болоно. Гадна нүхэр Мухаметов заабаришан-хүмүүжүүлэгшын хүндэтэ уялга дүүргэхэ зуураа, мүнөө үеын шахтада хэрэглэгдэжэ байһан техникэ, техническэ туйлалтануудые нүхэдтөө тайлбарилан ойлгуулдаг, хамаг түрүү юумые үүсхэдэг, дэмжэдэг заншалтай. Жэшээлхэдэ, хуушарһан станок болон түхеэрэлгэнүүдые шэнэлэн хубилгаха, шэнэ технологи, түрүү дүй дүршэл хэрэглэхэ талаар гүрэн түрын удха шанартай асуудалнуудые шахтынгаа хүдэлмэрилэгшэдэй, партийна, профсоюзэй организацинуудай урда табидаг байна.

— Бар хүсэнэй бүхы ажал оньһожоруулжа, автомат техникэ үргэнөөр хэрэглэн, үйлэдбэри дээрэ техническэ дэбжэлтэ туйлаха гэшэ коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулалгын гол асуудалай нэгэн байһан тухай манай партиин программа дотор заагдаа. Техническэ дэбжэлтэ туйлаха, түрэл партиингаа XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар бидэнэр, түү дэлмэришэд, бүхы хүсөөрөө оролдонобди, оролдохошье байхабди, — гэжэ Миргасим Талбутдинович омогорхон бардэнэ.

Электромеханическа мастерскойн хүдэлмэришэд электрослесариин мэргэжэл эрхим һайнаар шудалһан уралан нарижуулагша Мухаметовые «манай залууршан» гэжэ тон зүб нэрлэдэг. Гушаад жэлэй туршада Галуута-Нуурай шахтын электротехническэ мастерскойдо ажаллаха зуураа, тэрэ олохон залуушуулые сэрынгээ мэргэжэлдэ, уралан нарижуулагшын шухала хэрэгтэ һургаһан, совет хүдэлмэришэнэй арюун һайхан нэрые дээрэ үргэжэ ябахыр, тэрэнэй үдэр бүриингөө эсэшэ сусашагүй ажалай амжалтаар гэршэлхыень хүмүүжүүлһэн юм.

Социалис уялгаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэһэнэйнгээ, уралан нарижуулгын ажал ябуулгада габьяа ехэтэй байһанайнгаа түлөө Миргасим Талбутдинович Мухаметов «Буряадай АССР-эй эрхим уралан нарижуулагша», «Буряадай АССР-эй габьяата уралан нарижуулагша», «ВОИР-ай эдэбхитэйгээр хүдэлһэнэй түлөө», «Социалис мүрысөөнэй илагша» гэһэн үндэр нэрэ зэргээр, хүндэтэ тэмдэгүүдээр оло дахин шагнагдаһан юм.

Гушан зургаан жэлэй хугасаа соо Галуута-Нуурай шахтада хүдэлхэдөө, Мухаметов хододоо магтаал һайшаалда хүртэжэ байдаг. Тэрэ ВДНХ-да хабаадаһан, 1957 ондо Совнархозой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан, тэрэшэлэн, Галуута-Нуурай шахтын дирекциин болон парткомой, КПСС-эй Сэлэнгын райкомой, Гусиноозёрскын горкомой, райгүйсэдкомой хэдэн арбан Хүндэлэлэй грамотада, үнэтэ шагналда хүртэһэн, нэрэ солонь Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэһэн байха.

— Һүүлэй үедэ манай шахтернуудай, һонирхохо, хөөрэлдэхэ юумэн гэхэдэ, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленум дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ, СССР-эй Верховно Соведэй зургаадахи ээлжээтэ бэшэ сессиин материалнууд болонхой. Тиихэдээ шахтернуудай салин хүлһые 1982 ондо үшөө ехэ болгохо гээшэ үгэ һонин байна. Парти, правительствынгаа анхарал оролдолгодо харюу болгон, бүри эршэтэй, бүри бүтээсэтэйгээр, һайн шанартайгаар ажаллаха дуран хүрэнэ, — гэжэ Миргасим Талбутдинович һанаһанаа хэлээд гэр тээшээ гэшхээ һэн.

Р. БАЛДАНОВ,
Гусиноозёрск хото.

ТАСС · АПН
ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ ЮУН БОЛОНОБ
ПРЕСС-БЮРО

ЭХЭНЭРНҮҮД—АМГАЛАН БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

МҮНӨӨ минута бүхэндэ буу зэбсэг зэрлэгтай түргөөр бүтээлгэдэ миллионhоо долоон доллар гаргашалагдаг. Хүн түрэлтэнэй үмэнэхэн олон асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тула энэ айхабтар ехэ мүнгэ зөөриие хэрэглэгдэжэ болохо байгаа бшуу. Жэшээнь, имагтал тухэ сэбэр уhанай үгы дэлхэйн олон миллион хүн хосорон наладаг байна. Шухала хэрэгтэй мүнгэ зөөриин үгы дэрэhээ хүн түрэлтэн элдэб үбшэн тахалтай амжалтатайгаар тэмсэжэ, хүдэлмэригүйдэлгын асуудалые шиидхэжэ шаданагүй. Шэнэ дайнда бэлдэлгэдэ гаргашалагдаг мүнгэ зөөриие амгалан байдалда хэрэглэхэ hаа, эдэ бүхы ба бусадшье олон асуудалнуудые шиидхэжэ болохо байгаа гэжэ Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин түрүүлэгшэ Фрида БРАУН АПН-эй корреспондентдэ А. ДУМОВ болон В. ШИШКОВСКИДО мэдүүлhэн байна.

— Ядерна дай үүдхэжэ болохо гэhэн бодолдо манай түби дэлхэйн арадуудые дадхааса гэжэ баруун оронуудай зарим улас түрын зүтгэлтэнүүд оролдоно, — гэжэ тэрэ хөөрөө үргэлжэлүүлээ. — Вашингтоной хүтэлбэрилхы бүлэгөөрхид илангаяа ехээр оролдоно. Нимэ баталамжануудые буруушаангүй, зэбүүшөөнгүй байхын аргагүйл.

Ядерна дайнай аюулые сахихын түлөө хүдэлөөндэ эхэнэрнүүд эгээл эдэбхитэйгээр хабаадана. Манай эмхиин уряагаар хэдэн арбаад оронуудта эхэнэрнүүдэй эб найрамдалай жагсаалнууд амжалтатайгаар үнгэрөө. Олон тоото митингнүүд, суглаанууд ба жагсаалнууд болоо. Шэнэ дайнай юумэ хэхэе, амгалан тайбан байдалые аршалан хамгаалхые уряалhан плакадуудые барьяад, эхэнэрнүүд үйлсэдэ гарадаг, номуудые, брошюрануудые, уряануудые тараадаг байгаа.

Амгалан байдалые аршалан хамгаалха зорилготой жагсаалнуудые үнгэргэхын тула бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэдэгбди. Жэшээнь, сагаараа Шэнэ жэлэй тудадаг рождественскэ hайндэрнүүдые баруун оронуудта үргэнөөр тэмдэглэдэг. Эдэ hайндэрнүүдэй үедэ олон оронуудта эхэнэрнүүдэй эмхинүүд эб найрамдалай жагсаалнуудые үнгэргэдэг. «Амгалан тайбан байдалай түлөө эдэбхитэй тэмсэл үхибүүдэй рождественскэ hайндэрэй эгээл эрхим бэлэг болохо» гэжэ мэтэ сонсохолнууд газетэнүүдтэ толилогдодог.

Хабарай hайндэрнүүдые— Мартын 8-най Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэрые ба Эхэнүүдэй үдэрые бидэ эдэбхитэйгээр тэмдэглэдэгбди. Хабартаа, үгышье hаа, зунай эхээр баруунай олонхи оронуудта Эхэнүүдэй үдэрые үнгэргэдэг юм. Жэшээнь, Австралида майн хоёрдохи воскресени нимэ үдэр болоно. Мүнөө жэлдэ Сиднейдэ олон зоной хабаадалгатай эхэнэрнүүдэй эб найрамдалай жагсаал сэдьхэлдэ хадуугдамаар үнгэрөө hэн. Тэрэл үдэр, майн хоёрдохи воскресенидэ, США-да сэрэг дайе буруушааhан эхэнэрнүүдэй олоной хабаадалгатай жагсаалнууд болоо.

Мүнөө жэлдэ эхэнэрнүүд Копенгагенhаа Париж хүрэтэр эб найрамдалай аяншалга эмхидхэhэн байна. Баруун Европын оронуудай газар дайдаар эдэ эхэнэрнүүд [illegible] американ эхэнэрнүүдэй аяншалга эмхидхэгдэhэн байна.

Наа Прагада болоhон эхэнэрнүүдэй бүхэдэлхэйн конгресс амгалан байдалай түлөө эхэнэрнүүдэй хүдэлөөндэ ехэ үйлэ хэрэг болоо.

Тус конгрессто бэлдэлгэ дайе буруушааhан эхэнэрнүүдэй хүдэлөөе эдэбхижүүлхэ талаар дахин аюулые сарахын [illegible]. Бидэ эхэнэрнүүдэй эб найрамдалай хүдэлөөгөө улам эдэбхижүүлхэ, ябуулгануудайнгаа түхэл шэн-кые олон янзын болгохо hанаатайбди.

Энэ конгресс дээрэ дэлхэйн олон түбинүүдэй элдэб оронуудай эхэнэрнүүдэй эмхинүүдэй түлөөлэгшэд эб найрамдалые сахин хамгаалха, буу зэбсэг бүтээн гаргалгые сараха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха тэмсэлдэ ехэ хубитаяа оруулха хүсэлэнтэй байhанаа мэдүүлээ. Хүн түрэлтэнэй ерээдүй болохо бага балшар үхибүүдэй түлөө амгалан тайбан байдал ологдохо гэжэ тэдэнэр тоолоно. Дэлхэйн эхэнэрнүүд хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсээ, мэргэжэл шадабарияа эрилгын асуудалнуудые шиидхэлдэ хэрэглэхэ бодолтой.

Манай түби дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы олониитэ ядерна дайнай аюулые арилгахын түлөө тэмсэнэ. Газар дэлхэйн энхэ байдалай түлөө, эб найрамдалай түлөө, шахардуу байдалые hуларуулхын, манай түби дэлхэйн арадуудай эгээл нангин хүсэл найдалые элирхэйлhэн Советскэ Союзай эб найрамдалта дурадхалнууд болон үүсхэлнүүдые бэелүүлхын түлөө арадуудай ябуулдаг тэмсэлэй амжалтада туhа нэмэри хэхээр гүйсэд шиидэнхэйбди.

КАНАРСКА АРАЛНУУД дээрэхи Пуэрто-де-ла-Круз гэжэ курортно хото түхэреэн жэлдөө дэлхэйн олон оронуудай хүн зоной дура татадаг. Олон тоото аяншалагшад энэ далайн эрьедэ амарха дуратай юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хотын нэгэ булан харуулагдана.

ЭФЭ—ТАСС-ай фото.

ЯДЕРНА БУУ ЗЭБСЭГ БҮТЭЭЛГЫЕ ХОРИХО!

Буу зэбсэг хуряаха ябуулгануудай долоон хоног Баруун Берлиниие алгад гараагүй. Хотын элдэб районуудта хэдэн арбаад митинг ба жагсаалнууд, конференци болон суглаанууд боложо үнгэрөө. Буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгын hүжэрэл тохёолдуулхагүй, ядерна дайнда эсэргүү тэмсэлдэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ гээшэ эдэ ябуулгануудай үндэhэн удха болоно. «Европодохи эб найрамдалта политикын hунган абаха гансал зүб зам» гэhэн конгресс хоёр үдэрэй туршада Берлинэй хоёр университедтэ боложо үнгэрөө. Элдэб политическэ партинуудай, ниитын эмхинүүд болон бүлэгүүдэй хэдэн мянган түлөөлэгшэд тэндэ хабаадалсаhан байна. «Дай үүдхэгшэдэй түсэбүүдые буруу hүргэхэ!» гэhэн уряае тус конгрессто хабаадагшадай олонхинь дэмжээ. Нэмэжэ зэбсэглэхэ тухай НАТО-гай шиидхэбэри Европодохи байдалые ехэ түгшүүрилтэй болгоhон байна. Энэ шиидхэбэридэ эсэргүү тэмсэлые эдэбхижүүлхэ гээшэ эб найрамдалта хүсэнүүдэй түрүүшын ээлжээнэй зорилго мүн.

Буу зэбсэг хуряаха ябуулгануудай долоон хоногой турша соо Баруун Берлиндэ үнгэргэгдэhэн хэмжээ ябуулгануудай үедэ США-гай дай жүрөөдэhэн эзэрхэг түримхэй харан шуганые эрид шүүмжэлэн гэхэлтэ үгтэhэн байна. Европодо «хизаарлагдаhан» ядерна дайе үүсхэхэ Вашингтоной бодолгын hайн тухай президент Рейганай мэдүүлгэ энэ харан шуганые гэршэлнэ. Энээн тушаа Баруун Берлинэй хүн зон ингэжэ хэлэнэ:

Хорст Шмидт, Баруун Берлинэй Социалис нэгэдэмэл партиин правлениин түрүүлэгшэ:

— Рейганай мэдүүлгэ хадаа алдажа дуугарhан эндүүрэлгэ бэшэ. Энэнь американ империализмын сэрэгэй-политическэ зорилгонууд тухай сэхэ хэлhэн хэрэгэн баримта болоно. Эб найрамдалда орходоо бүри шухала юумэн бии гэжэ США-гай гүрэнэй секретарь Хейг байгша оной январьда мэдүүлээ hэн. «Хизаарлагдаhан» ядерна дайн гээшэ хайшаа байхаб гэжэ яhала ойлгоноб гээд оборонын министр Уайнбергер апрельдэ хэлээ hэн. Тиин hүүлдэ, октябрьда, совет-американ хэлсээнэй эхилхэhээ хэдэн долоон хоног урид Сагаан байшангай толгойлогшо өөрөө дайе дэмжэhэн мэдүүлгэ хээ.

Урсула Шмидт, зүhэ шарайн илгаа гаргагшадта эсэргүү хүдэлөөнэй Баруун Берлиндэхи бүлэгэй түрүүлэгшэ:

— США-гай президентын hая хэлэгшэ үзэгдөө дуулдаагүй муухай бодолнууд бүхы хүн түрэлтэндэ зүрюу харша байна. Ядерна дайн тухай иимэ убайгүйгөөр мэдүүлхэдээ, сэхынь хэлэхэдэ, тэрэ гэмтэ ябадал хэнэ бшуу. НАТО-гай ядерна түсэблэлгын бүлэгэй октябрьда Шотландида болоhон сесси дээрэ Баруун Германиин политигуудай нэгэнэйньшье Рейганай захиргаанай бодомжогүй тэнэг хараа шугамые буруушаахые зүрхэсөөгүй байhаниинь дура гутамаар.

Моника Кусеров, хүүгэдэй саадай хүмүүжүүлэгшэ:

— Буу зэбсэг яаралтайгаар бүтээлгые hүжэрөөхэ талаар американ захиргаанай ябуулдаг политика үнинэй мэдээжэ. Гэбэшье американ президентын хүниие үзэн ядадаг мэдүүлгэ хэтэрмэ муухай байна. Манай үри хүүгэдтэ амгалан байдал хангахын тула Баруун Европодо дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ шэнэ ракетэнүүдые тодхоолгохогүйн, буу зэбсэг хизаарлаха тухай СССР-тэй бүтэмжэтэй hайн хэлсээнүүдые хэхын түлөө тэмсэнэбди.

Хорста Крум, шажанай алба хаагша:

— Шэнэ түхэлэй буу зэбсэг бүтээжэ, Баруун Европодо тодхон табихые хараалhан Вашингтоной нюуса хараа бодолые 1977 ондо президент Картерай баталан абаhан 59-дэхи номерой гаргууда гараhан директивэ элишэлhэн байна. Америкын правительствын хүсэл зоригоор Европо ядерна дайнай гуламта болохо гэhэн Рейганай үгэнүүд энэ хараа бодолыень тодорхойлно. Европо түбиин түбтэ ажаhуудаг бүхы хүнүүдтэ энэ хараа бодолынь гаргуу муухай бшуу.

hая Прагада болоhон Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын конгресс дээрэ «нүгөөдэ Америкын» олон түлөөлэгшэдтэй танилсаа hэм. США-гай мүнөөнэй правительствын арад зондо харша дотоодын ба эзэрхэг түримхэй гадаадын политикые улам олон американецууд буруушаана гэжэ тэдэнэр батадхаа hэн.

Игорь БЕЛОВ.

Баруун Берлин.

ГЕРОЙН НЭРЭМЖЭТЭ БРИГАДАДА

Болгариин Кнежа ба Москва шадарай Нарофоминск хотонуудта тон адли хүшөөнүүд бии юм. Скульптор Г. В. Франгулян тэдэниие хоюулайень бүтээhэн байна. Үргэн духатай, үдхэн гоё үhэтэй, ехэ нюдэтэй, уриханаар миhэрhэн хүбүүн табсан дээрэ зогсоно. Гансал хоёр хүшөө дээрэ hиилэгдэhэн нэрэнүүдынь лэ ондоо юм. «Москвае хамгаалха үедэ хосорhон Огнян Георгиев Михайлов эндэ түрэhэн (12. VII. 1921 он — 21. X. 1941 он)» гэжэ нэгэ хүшөө дээрэнь уншанабди. «Эндэ, Москвае хамгаалжа байгаад Болгариин комсомолец Огнян Найдов-Железов (1921—1941 он) ами наhаяа алдаа. Хосорон hалаhан хүнүүд тухай hанажа ябагты» гээд нүгөөдэ хүшөө дээрэнь бэшээтэй.

—Минии эсэгэ Георги Михайлов эмиграцида Найдов-Железов гэжэ фамилитай байhан юм. Бидэ үхибүүдыньшье тиимэ фамилитай hэмди, — гэжэ Кремен Железов хөөрэнэ. —Огнян бидэ хоёр эхир хүбүүд hэмди. Хаанашье — наадахадаашье, hургуулидашье — ходо сугтаа ябадаг hэмди. Хоюулан летчик болохо гэhэн нангин хүсэлтэй бэлэйбди. Фронт дээрэшье —нэгэдэхи московско пролетарска мотострелково дивизидэ сугтаа алба хээбди. Тэрэ взводой командир, би батальоной комсорг hэм. Би түрүүшынгээ хүбүүе ахынгаа нэрээр нэрлээ hэм, тиимэhээ манай уг гарбалда Огнян хододоо байха юм.

Георги Михайлов — мэдээжэ болгар революционер, Кнежа хотодохи партийна эмхиин хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн байhан. Агууехэ Октябриин социалис революцида хабаадалсаhан, Владимир Ильич Ленинтэй танил байhан юм. Социалистнууд - гадаадын хүдэлмэришэд болон таряашадай интернациональна революционно эмхиин түлөөлэгшэ боложо, Ленинэй хүтэлбэри доро хүдэлhэн байгаа. Эхэ орондоо бусаhанай hүүлээр Георги Михайлов Кнежа хотын партийна комитедэй секретарь ба Врацтахи партиин окружной комитедэй гэшүүн болоо hэн. Тэрэ партийна съезднүүдэй делегат, Болгарида фашизмда эсэргүү буhалгаае бэлдэхэ үедэ Георгий Димитровэй ба Васил Коларовай түрүүшын туhалагшадай нэгэн байhан. Буhалгаае бута сохиhоной hүүлээр өөрынь нюургүйгөөр тэрэниие саазалха шиидхэбэри абтаа бэлэй. Тиимэhээ тэрэ хилын саана нүүжэ ошохо баатай болоо hэн.

Советскэ Союз Георги Михайловта хоёрдохи Эхэ орониинь болоо. Эндэ тэдэнэй хүбүүд ургажа, улаан гвардеецууд болоо. Москвае хамгаалха үедэ Огнян ами наhаяа алдаа, харин зургаа хоноод байхада Кремен ехээр шархалаа. [illegible]

Эдэ хүбүүдэй эхэнь иимэ ехэ үй гашуудал тэсэжэ шадаагүй. Огнянай алуулhанай hүүлээр жэл болоод, тэрэ наhа баraa. Бекасово тосхондо хүбүүнэйнь хүүртэй зэргэлүүлээд хүдөөлүүлхые тэрэ гүйhан байгаа.

Тэрэ гэhэнhээ хойшо олон жэлнүүд үнгэрөө. Ажабайдал хубилаа, Огнян Михайловай тоонто — Кнежа хото хубилаа. Нютагай научно-үйлэдбэриин комплексын (НПК) нэгэ бригада тэрэнэй нэрые нэрлүүлжэ ябадаг.

—Манай бригадын списогтэ Огнянай фамилиин түрүүлэн табигдадагаарнь омогорходогбди, — гэжэ бригадир Пырван Кутински хэлэнэ. —Ходоодоо жагсаалда үлэhэн баатар хүбүүнэй түлөө hара бүри нэмэлтэ даабари дүүргэдэгбди.

4500 гектар газар бригадада даалгагданхай. Бидэнэй таримжа ургуулдаг гибриднэ кукуруза СССР-тэ эльгээгдэдэг гээшэ.

Манай машинно-тракторна парк эгээл hайн техникээр зэбсэгжүүлэгдэнэ, —гэжэ бригадир хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. — Механизаторнуудай үхибүүд — шэнэ үетэн манда хүдэлхэеэ ерэдэг.

Жэлэй дүүрэтэр бригада 5030 мянган левэй продукци абаха юм. Харин түсэбынь 4600 мянган лев болоно. Тиимэhээ НПК-гай механизаторнуудай СССР-тэхи ханинартаа хөөрэхэ юумэн байха даа. Тэдэнэр Огнян Михайловай түрэлхидтэй, фронтдо суг хамта ябаhан нүхэдтэйнь нягта харилсаа холбоо тогтоонхой, нэгэ нэгэндээ айлшалдаг байна.

— Огнян Михайловай түрэhөөр 60 жэлэй ойн гүйсэhэн байгша оной июлиин 12-ой үдэрые НПК-гай хүдэлмэрилэгшэд удаан hанажа ябахал,— гэжэ Пырван Кутински сэдьхэлээ хүдэлгэн хөөрэнэ. —Баатарай дурасхаалда комбайнууд хоёр час соо зогсоогдоо hэн.Ород ба болгар хэлэн дээрэ Огнян тухай хөөрэлдөөн болоо. Хэлэhэн үгэнүүдыень оршуулhанай хэрэггүй байгаа, юуб гэбэл, тэдэ үгэнүүд үнэн зүрхэнhөө хэлэгдэhэн байгаа бшуу.

Н. БЕРЕМСКА,
Болгариин журналистка.

ГРЕЦИ: ХУБИЛАЛТЫН ЗАМ ДЭЭРЭ

ОРОНОЙ ТҮҮХЭДЭ түрүүшын социалистнуудай правительство Грецидэ эмхидхэгдэн бүридүүлэгдэбэ. Бүхэгрециин социалис хүдэлөөнэй партиие (ПАСОК) хүтэлбэрилэгшэ А. Папандреу тэрэниие толгойлно. Тэрэ мүн лэ обороноын министрэй тушаал эзэлнэ. И. Хараламбопулос, — гадаадын хэрэгүүдэй, Г. Енниматос — дотоодын хэрэгүүдэй, А. Лазарис — залан хүтэлбэрилгын, Грециин мэдээжэ актриса М. Меркури соёлой ба эрдэм наукын министр болоо. Министрэй бусад тушаалнууд мүн лэ ПАСОК-гай ажал ябуулагшадай хоорондо хубаарилагдаба. Шэнэ парламентын бүридэлдэ тус парти 300-hаа 174 депутадай hууриие эзэлhэн байна.

Фашис булимтаралгын жэлнүүдтэ кабинедэй зарим гэшүүд эсэргүүсэлтэдэ хабаадаhан, «хара полковнигуудай» зонхилхо [illegible] эдэнэй олонхид мүрдэлгэнүүдтэ, хашалта харшалалтануудта ороhон байгаа.

Бүхы орон дотор Грециин Компарти байдалаа бэхижүүлээ. Мүнөө Грециин коммунистнууд парламентда 13 депутадтай. Олонхи адаглагшадай hанамжын ёhоор, дуугаа үгэлгын дүнгүүд КПГ-гэй бодото хүсые, hүлөөе гүйсэд харуулжа шадабагүй. Компартиие дэмжэдэг hунгагшадай зарим хубинь «Шэнэ демократи» (НД) гэдэг хархис партитай зүришэдэг ПАСОК-гай кандидадуудай түлөө дуугаа үгэбэл, дээрэ ха гэжэ тоолоhон байха юм.

Грециин hунгагшад «НД» гэдэг партиин дотоодын болон гадаадын политикые эрид буруушааба. hунгалтын үедэ тус парти 61 hууриhаа алдаhан байна. Гадаадын, нэн түрүүн американ империализмын харата ябуулгануудта, Балканда, Дундада далайн бүхы зүүн хубида энэ оронииие НАТО-гай сэрэгэй-стратегическэ хэрэм болгохо гэhэн hэдэлгэнүүдтэ тэдэнэр эсэргүүсэн тэмсэнэ.

НАТО-гай гэшүүдэй, мүн Вашингтоной хархис хүсэнүүдэй зүгhөө коммунизмда, социализмда зүрюу харша гутамшаг муухай ябуулгануудые үүдхээшье hааһь, грек арадай хүсэл эрмэлзэл хэлбэришэгүй байба. Хойто Атлантикын эзэрхэг түримхэй бүлэглэлэй сэрэгэй эмхидэ Грециие оруулhан партиие засаг захиргаанай хүтэлбэридэ дэбжүүлэн табихые хүн зоной буруушаажа байhые hунгалтын дүнгүүд гэршэлэн харуулба. Ороной газар дайда дээрэ американ баазанууд байгуулагдаhан, «юрэнхы дэлгүүрэй» ба США-гай олоннациональна корпорацинууд тэрэнэй экономикые хонжоhон байгаа.

Демократическа хүсэнүүдэй илалта демократическа хубилалтануудай замда оронoo гаргаха эрхэ байдал байгуулха байна гээд КПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдээ hэн.

Правительствамнай hунгалтын урда тээхи программаяа бодото дээрэнь бэелүүлхэ харгатай гэжэ шэнэ премьер-министр найдуулба. Орон доторoo демократическа хубилалтануудые хэхэ гээшэ манай зорилго болоно. Тинхэдээ бидэ арад зоной эдэбхитэй дэмжэлгэдэ түшэглэхэ зэргэтэнэди гэжэ А. Папандреу хэлээ.

Зарим банкнууд, страховой компанинууд, ашагта малтамал шаваржуулдаг промышленностиин томо ехэ предприятинууд, судоверфьнүүд гүрэнэй мэдэлдэ оруулагдахаар, үнэ сэнгүүдые хиналтада абахаар, налог татабарини, гэгээрэлэй гүримүүдые хубилгахаар хараалагдана. НАТО болон «юрэнхы дэлгүүртэ» Грециин хабаадалсалга тухай асуудалые шэнээр харжа үзэхэ, Грециин газар дээрэхи гадаадын сэрэгэй баазануудые усадхахын түлөө тэмсэхэ гээшэ ПАСОК-гай гадаадын политикын гол зорилго болоно. Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудтай, национальна ба экономическа бэеэ дааhан байдалайнгаа түлөө тэмсэдэг гүрэнүүдтэй харилсаагаа үргэдхэхэ шухала гэжэ А. Папандреу болон ПАСОК-гай бусад ажал ябуулагшад hунгалтын урда тээхи митингнүүд дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ hэн.

Грециин шэнэ премьер-министртэ совет хүтэлбэрилэгшэдэй — Л. И. Брежневэй, Н. А. Тихоновэй эльгээhэн телеграмма Грециин олониитэдэ үргэнөөр hайшаагдаба.

Хархис хүсэнүүдтэ эсэргүүгээр, национальна бэеэ дааhан байдалай ба демократиин түлөө арад зоной олон жэлэй тэмсэлэй үрэ дүн болоhон илалтые батадхахын тула үргэн ниитэ арад зоной hэримжые дээшэлүүлхэ, нэгэдэлыень бэхижүүлхэ шухала.

Коммунистнууд тухай хэлэхэ болоо hаа, тэдэнэр монополинуудай дарлалта мүлжэлгые усадхаха, национальна бэеэ дааhан байдалые бэхижүүлхэ, арад зоной аша туhада ажаллаха, социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын замда гаргаха тиимэ правительствые үргэнөөр дэмжэхэ юм гэжэ КПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Х. Флоракис Венгриин «Непсабадшаг» газетэдэ интервью үгэхэдөө мэдүүлээ.

Янис ЛИЧОС,
Грециин журналист.

ОРОД ХЭЛЭН— ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ХЭЛЭН

ПРАГА. hуралсалай шэнэ жэлдэород хэлэ шудалха дамжуулгануудые Чехословакиин телевидени хэжэ эхилбэ.Ород хэлэ шудалхын тула телевизор харагшадта зорюулагдажа, 30 хэшээл бэлдэгдэhэн байгаа. Эдэнь үгүүлхэдэ орёо үгэнүүдые, грамматикын упражненинүүдые ойлгуулан тайлбарилhан хэшээлнүүд болоно.Ород хэлэ шудалха талаар мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ байгшадта зорюулагдажа, совет телевидени 30 лекци бэлдээ.Ород хэлэнэй хэшээлнүүдэй дамжуулгануудые Чехословакиин хүн зон ехэтэ hонирходог юм. Тунда hургуулинуудай hурагшад, студентнэр, элдэб мэргэжэлтэй хүнүүд иимэ дамжуулгануудые hонирхон харадаг байна.

БУДАПЕШТ. Венгриин 5 мянга гаран хүн — томо ехэ промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын ажалшид, студентнэр —венгер-совет хани барисаанай бүлэмэй дэргэдэ хүдэлдэг М. Горькиин нэрэмжэтэород хэлэнэй hургуулида hуража захалба. Элдэб hалбаринуудта совет арадай түйлаhан амжалтануудтай, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлгэтэй тэдэ мүн лэ танилсана. Энэ жэлдэ hургуулиин филиалнууд, Сомбатхейдэ, Морeдэ, Шопрондо нээгдээ. Москвагай А. С. Пушкинай нэрэмжэтэОрод хэлэнэй институдай хүдэлмэрилэгшэд тэрэнэй багшанарта ехэ туhаламжа үзүүлнэ.

ХАНОЙ.Ород хэлэ шудалдаг вьетнамайхид hайн бэлэг абаба. Совет «Ород хэлэн» хэблэл, Вьетнамай «Зяо зук» («Гэгээрэл») хэблэл ород хэлэнэй учебнигэй хоёрдохи хубиие барлан гаргаа. hуралсалай шэнэ номой 300 мянган хэhэгые Советскэ Союзай Вьетнамда дамжуулгын баяр ёhолол Вьетнамай ниислэл хотодо болобо.

Вьетнамай hургуулинуудта ород хэлэ үргэнөөр шудалалга хоёр ороной ба арадуудай хоорондохи хани барисаае, харилсаа холбоое саашадань бэхижүүлгэдэ туhалха байна гэжэ СРВ-гэй гэгээрэлэй министрэй орлогшо Нгуен Кань Тоан тэрээн дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

ДЕЛИ. Агууехэ Октябриин социалис революциин 64 жэлэй ойдо зорюулагдаhан «Спринг дейлз» фестиваль Делиин hургуулида болоо hэн. Тэрэ совет-индиин хани барисаанай толотомо hайндэр боложо үнгэрөө. Энэдхэг hурагшадай ород хэлэн дээрэ гүйсэдхэhэн дуунууд, шүлэгүүд фестивалиин айлшадта ээдтэ халуунаар hайшаагдажа, нэрьемэ альга ташалгаар угтагдаhан байха юм.

Энэ hургуулида арба гаран жэлэй турша соо ород хэлэн заагдана. Байгша ондо 450 гаран hурагшад ород хэлэ шудална. Совет багшанар хэшээлнүүдые үнгэргэдэг юм. Энэнь hурагшадай ондоо хэлэ шудалхадань, ойлгожо абахадань, ехэ туhа хүргэдэг байна.Ород хэлэн тухай Москвада болоhон уласхоорондын гурбадахи, дүрбэдэхи олимпиадануудай 10 лауреат Делиин hургуулида hурадаг.

Индидэ ород хэлэ шудалха hонирхол улам үргэдэжэ байна. Мүнөө хэдэн hургуулинуудта, мүн ороной 54 дээдэ hургуулида тэрэниие шудална.

ДЕЛИ. Индиин Республика ургажа ябаа залуу үетэниие хүмүүжүүлгэдэ анхаралаа ехээр хандуулдаг юм. Энэ талаар жэл бүри ехэ мүнгэ зөөри hомологдоно. Үхибүүдэй сад-яслинууд олоор баригдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Индиин ниислэл хотын хүүгэдэй саадуудай нэгэнэй хүмүүжэмэлнүүд сэнгэлгэдэ гараад ябана.

ТАСС-ай фотохронико.

ПОЛЬШОДОХИ БАЙДАЛ

ВАРШАВА. Национальна абаралгын Сэрэгэй совет ороохо тарил, хүдөө ажахын бусад продукци гүрэндэ худалдалгаа түргэдхэхэ уряатайгаар Польшын хүдөө нютагуудай ажалшадта хандаба. 1982 оной январьhаа хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр нормолон хангалгые хороохо тухай урда тээнь хараалагдаhан хэмжээ ябуулганууд дахин харагдажа байна гэжэ ПНР-эй Дотоодын худалдаа наймаанай министерство мэдээсээ. Карточкаар хангалгые байгша оной декабриин хэмдэнь үлөөхөөр багсаагдана.

США-гай президент Р. Рейганай рождественскэ үгэ Польшодо эсэргүү шэглүүлэгдэнхэй гэжэ Польшын олониитын дунда ехэ зэбүүрхэлтэйгээр сэгнэгдэн угтагдаа. Польшодо экономическа хашалта хэхэ тухай тэрэнэй соносхоhон хэмжээнүүд эдеэ хоолой талаар Польшодо ушарhан түбэгтэй байдалые улам hүжэрөөхэ, Польшые экономическа талаарнь hуларуулха гэhэн США-гай захиргаанай ябуулга гэжэ ойлгогдоо.

Энээнтэй дашарамдуулан, «Трибуна люду» газетэ редакционно шэнжэлэл дотороо нигэжэ бэшэнэ: Польшын байдалай тогтуурингүй, хүндэ хүшэр боложо байха үедэ поляк арад тухай «hанаата болоhоноо» элирхэйлhэн Польшын эрхэтэдэй хуби заяан тухай талархажа байhан тухай найдуулгануудтай декларацинууд океанай саанаhаа олоор дамжуулагдадаг байhан юм. Харин Польшодохи эмхи гуримгүй байдал усадхагдан зайсуулагдажа захалхадань, социализмда эсэргүү добтолгонуудта полягууд саашадаа тэсэбэритэйгээр хандахагүй гэжэ ойлгоходоо, гурим журам hэргээжэ эхилхэ зорилготой ябуулгануудай конституцитай зохилдуулагдан хэгдэхэдэнь, Америкын президент хороор хашхаржа эхилээ. США-hаа гадна, мүн өөhэдынгөө хуби заяае өөhэдөө шиидхэхэ, национальна ашаг туhые хангахын тула шухала хэмжээнүүдые абаха эрхэтэй, бүрин сүлөөтэ бусад гүрэнүүдэй дэлхэй дээрэ бии байhыень Р. Рейган магтаhан байна. Политик бүхэнэй зайлашагүй сахиха уялгые — сүлөөтэ байдал хүндэлхэ ёhотойгоо тэрэ баhал мартаа гэжэ тус газетэ тэмдэглэнэ.

Польшын хэблэл В. Ярузельскиин рождественскэ үгые үргэнөөр толилон тунхаглана, тэрэниие ороной динлэнхы олонхи ажалшадай hайшаан угтаhан тухай мэдээсэнэ. Сэрэгэй байдалай тогтоогдоhоной hүүлээр ПНР-тэхи оршон байдалай хубилhантай дашарамдуулан, баруун тээхи оронуудай зарим политическэ ажал ябуулагшадай тараадаг хардалга гүрдэлгэтэ баталамжанууд шэнжэлэлнүүд дотор эрид буруушаагдана.

ПНР-тэхи байдал бүхы дээрээ түбшэн болонхой. Олонхи предприятинуудай, шахтануудай, транспортын хүдэлмэри заhараа. Гансахан «Пяст» шахтын байдал үшөөл шахардуу байна. Тэндэ хорото балмад этэгээдүүд мүрдэлгэ, заналгын хэмжээнүүдые хэрэглэн, мянга шахуу горнягуудые газар доро хаанхай байhаар.

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

БУУРАШАГҮЙ ЗОРИГ, БУЛИГДАШАГҮЙ ЭРМЭЛЗЭЛ

Социалис байгуулалтын эдэбхитэй хабаадагша, партиин XVI съездын делегат Бата-Мүнхэ Ванданович Вандановай түрэhөөр 75 наhанаhаа ой гүйсэбэ.

Агын аймагай Дунда Ага сомоной үгытэй малшан Вандан. Бобоевой бүлэдэ 1906 ондо хүбүүн түрөө бэлэй. Тэрээндэ Бата-Мүнхэ гэжэ нэрэ үгөө hэн.

Тэрэ балшар бага наhанhаа хойшо түрэлхидэйнгөө айлхабтар хүшэр хүндэ байдалда арайhан шамай ажаhуудагыень хөөр нюдөөрөө хаража, тэдэнэйнгээ пимэ ядуу байдалые бухы сэдьхэлээрээ дэмжэжэ хубаалдажа өөдэ болоhон намтартай.

Гансал Агуухэ Октябрин революци Россин бухы арадуудта баяр жаргал асараа бэлэй. Бата-Мүнхэ нэгэдэхи шатын нютагай hургуули дүүргэhэнэй удаа Агын хүсэд бэшэ дунда hургуулида hураhан байна. hургуулида ябаха зуураа нийтын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, эрхим hайнаар hураа. Эрхим түрүү hүхэтэ хамта хамаагаа урид комсомолой гэшүүн болоо hэн. Тиигэжэ hургуулидаа эмхидхэгдэhэн комсомолой организациин бухы ажал ябуулганuудта хабаадалсадаг байгаа. Түүгээр hургуулияа дүүргэхэдэнь Бата-Мүнхэ Вандановые комсомолой Агын айкомой инструктораар дэбжүүлээ. Тиигэжэ аймагта тосхон болон сомонуудта комсомолой эхин организацинуудые байгуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаба.

1923 оной декабрь hарада комсомолой айком Бата-Мүнхэ Вандановые партийно-комсомолой хүдэлмэрилэгшэдэй курсада hургахаар Верхнеудинск хото эльгээгээ hэн. 1924 оной январь hарада Коммунис партиие болон Совет гүрэнние байгуулагша, уласхоорондын пролетариадай вождь В. И. Ленин наhанhаа нүгшэбэ.

Иниг дуратай вождьнгоо наhа нүгшэхэдэнь Бурядай хото, тосхон, hуурин, сомоной хүн зон уйдхар гашуудалда абтаа, шаналан гашуудалтай мэдүүлдэг байна. Коммунистнууд болон комсомолшууд, партиин бэшэ хүнүүд Ленинэй захяа эдэбхитэй дүүргэжэ, [illegible] гэжэ мэдүүлбэ. Тэдэнэй дунда Бата-Мүнхэ Вандановшье байгаа hэн.

Курсада hуралсаха үедөө тэрэ Владимир Ильич Ленинэй хүдэлмэринүүдые шудалан үзэжэ, парти болон правительствын шиидхэбэринүүдтэй танилсаhан байна. Тиигэжэ Владимир Ильич Ленинэй зохёолнуудые [illegible] шудалан үзэжэ, [illegible] лэлсэхын тула бухы хүсэ шадалаа зорюулба. Курса дүүргэhэнэй hүүлээр Вандановые Цүүгэлэй полит-гэгээрэлэй комитедэй түрүүлэгшээр хүдэлжэ, РЛКСМ-эй ячейкын секретарьяар hунгагдаhан байна. Владимир Ильич Ленинэй ажабайдал болон ажал ябуулгые шудалха [illegible] круэгүүдые байгуулха хэрэгтэ Бата-Мүнхэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаба. Тиихэдэ аймаг дотор пионерэй организацинуудые эмхидхэлгэдэ [illegible]. 1924 ондо РЛКСМ-эй [illegible] Бата-Мүнхэ Ванданов бусад нүхэдэйнгөө хамта большевигүүдэй партиин гэшүүдэй эгнээдэ ороо.

Парти болон правительствын шиидхэбэринүүдые хүн зоной дунда [illegible] лалсажа, ламанартан тэмсэhэн байна. 1921—1926 онуудта Агын аймагай сомонуудта сагаан бандидуудые усадхан үгы хэхэ талаар дайшалхы бүлэгүүдтэ оло дахин хабаадалсаа hэн.

1926 ондо Москва хотодо комсомолой Централна Комитедэй дэргэдэхи комсомолой хүдэлмэрилэгшэдэй ойро зуурын курса дүүргэhэнэй hүүлээр, инструктораар, [illegible] пионерүүдэй бюрогой түрүүлэгшээр, удаань комсомолой обкомой секретарьяар ажаллаа. 1930 оной март hарада ВКП (б)-гэй Агын айкомой нэгэдэхи секретарьяар hунгагдаба. Бата-Мүнхэ Ванданов энэ тушаалда [illegible] «Колхозой хүдэлмэриин [illegible] хазагайруулалтай тэмсэл» гэжэ ВКП (б)-гэй Центральна Комитедэй тогтоолнуудые, мүн «Колхозно хүдэлмэриин бэхижэлтын зорилгонууд тухай» областной VII партийна конференциин шиидхэбэрие бэелүүлхэ талаар аймагай партийна организациин хүдэлмэриие толгойлбо.

Бата-Мүнхэ Ванданов ВКП (б)-гэй XVI съездын делегадаар hунгагдаа. Энэ хуралдаан хадаа бухы фронтоор социализмын үргэн добтолгын съезд гэжэ түүхэдэ орооhон намтартай.

Съезд дээрэ ВКП(б)-гэй обкомой нэгэдэхи секретарь М. Н. Ербанов үгэ хэлээ hэн. Съездэй делегадууд М. Н. Ербанов, Б.-М. В. Ванданов, Ц. Цырпов гэгшэд Бурядай ажалшадай дунда [illegible] юм.

1931 ондо 25 наhатай Бата-Мүнхэ Ванданов МНР-эй РСМ-эй ЦК-гай хүдэлмэридэ бодото туhа хүргэхын түлөө Монгол орон эльгээгдэбэ. Тэндэ РСМ-эй ЦК-гай инструктораар томилогдоо hэн. Удаань КИМ-эй Гүйсэдхэхы комитедэй Зүүн зүгэй секретариадта Москва хотодо ажаллаа.

1933 оной апрель hарада ВКП(б)-гэй Сэлэнгын аймагай комсомолой [illegible]. 1936 оной июль hарада БМАССР-эй ЦИК-гэй харюуцалгата секретарьяар hунгагдаба.

Бата-Мүнхэ Ванданов хаанашье хүдэлхэдөө ленинскэ партиин [illegible].

Бата-Мүнхэ Ванданович Ванданов ВКП (б)-гэй обкомой Пленумэй гэшүүнээр, БМАССР-эй ЦИК-гэй гэшүүнээр оло дахин hунгагдаhан намтартай.

Д. ЦЫРЕНОВ.

ИСКУССТВЫН hОНИН

«ИГОРЬ ТАЙЖА» ШЭНЭЭР ТАБИГДАБА

СССР-эй Ехэ театрта 206-дахи сезоной түрүүшын премьерэ hая үнгэрөө. «Игорь тайжа» гэжэ зүжэг шэнэдхэн заhагдажа, Кремлиин Съездүүдэй ордоной сценэ дээрэ табигдахаар бэлдэгдэбэ. Александр Бородинай бэшэhэн түүхэтэ эпическэ оперо оронойманай эгээл ехэ театрай алтан жасада бусаба.

«Игорь тайжын» мүнөөнэй вариант хадаа ородой хүгжэмтэ-сценическэ соёлой эрхим туйлалтануудые, урданай заншалнуудые гүнзэгыгөөр харуулна. Бородинай оперо 1898 ондо Москвада эгээ түрүүшынхиеэ табигдаhан юм. Тиихэдэ Шаляпин, Собинов гэгшэд тэрээндэ хабаадаhан байна. «Игорь тайжын» классическа вариант Ехэ театрай сценэ дээрэ 1934 ондо табигдаа. Оперно сценын гайхамшагта шадабаритад дирижер Николай Голованов, режиссер Леонид Баратов, уран зурааша Федор Федоровский, балетмейстер Касьян Голейзовский гэгшэд тэрэнние табиhан байна. «Игорь тайжын» мүнөөнэй сонсохолнуудта мүн лэ тэдэнэй нэрэнүүдые харанабди.

1185 ондо Игорь тайжын, тэрэнэй дружинын половцуудтай тэмсэhэн түүхэ харуулагдана. Путивлиие хамгаалhан hүрөөтэ зураглал, мүн баhа половцуудай хаан Кончагай, тэрэнние тойрогшодой байдал үргэнөөр харуулагданхай. Композитор эдэ бүгэдые ехэ гоёор, hүрөөтэйгөөр табижа шадаа. «Игорь тайжа» оперые бэшэжэ байхадаа, Бородин иигэжэ бэшээ hэн: «Оперодо алишье талаар, түхэл маягайшье, зураглан шэмэглэхэшье талаар жэжэ юумэн байха ёhогүй, дууhан бултадаа hайханаар, эли тодоор, hүрөөтэй гоёор бэшээтэй байха ёhотой гэжэ би hанадагби».

Зүжэг шэнээр табигшад композиторай үнэхөөрөө hүрөөтэй гоёор бэшэhыень мэдэрээ hэн. Игорь тайжын байлдаанда үмдэдэг хуягаа үмдэн, дружинаяа дахуулан гараханьшье, «Алтан наранда алдар соло» гэжэ дууе хоорой гүйсэдхэхэньшье—эдэ бүгэдэ зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмөөр, hүрөөтэй гоёор харуулагданхай. Наранай хиртэхэдэ хүн зоной хүлгэhэн драматическа сценэ мүн лэ харагшадай сэдьхэл доhолгомоор зохёогдонхой. Хаан тайжын хатантаяа хахасахые, баяр баясхалангай оршон байдалда аргагүй омог дорюунаар байлдаанда мордохыеньшье hайнаар харуулжа шадаа.

—Ород арадай Эхэ орондоо үнэн зүрхэнhөө дуратайень, ами наhаяа гамнангүй Эхэ ороноо хамгаалхыень тон юрэ ойлгосотойгоор, тиигэбэшье оперын эрилтэнүүдтэ дүүрэн харюусамаар байлгаха гэжэ гол оролдообди,—гэжэ зүжэгые шэнэлэн табиха хүдэлмэриие эрхилhэн режиссер Олег Моралев хөөрэнэ.

Энэ талаар оперын 3-дахи үйлэдэ басагадай хоортой хамта Ярославнын дуулахань, «Хатан абгаймнай, бээ бари» гэhэн дружинын, боярнуудай хоор харагшадай сэдьхэл хүдэлгэмөөр гүйсэдхэгдэжэ, хатан абгайн арад зонтоёо хөөрэлдэhэниинь, хүреэлэгдэhэн Путивлиин ханын дэргэдэхи гал түймэр зүжэгые hүрөөтэйгөөр түгэсхэнэ.

Зүжэгые шэнээр табилгада хүгжэмыень хүтэлбэрилhэн Марк Эрмлер эгээл энэ сценэнүүдтэ ехэ анхарал хандуулаа. Мүн половцуудай талые харуулhан зураглалшье, тэдэнэй хатар наадан баhал гоёор харуулагданхай.

Энэ актда дуушад Тамара Синявская (Кончаковна), Борис Морозов (Кончак хаан) гэгшэдтэй шагнагшад уулзаха. Гол ролиие гүйсэдхэhэн Евгений Нестеренко Бородинай оперодо ехэл тааража дуулаа. Игорь тайжын партиие Нестеренко ехэл hайнаар гүйсэдхөө. Ехэ театрай хоорто хабаадалсадаг байhан Елена Куровская Ярославнын партиие шадамар бэрхээр дуулажа, харагшадые ехэл hонирхуулаа.

Энэ гайхамшагта оперын бухы юумэниинь, шэмэглэлэлыньшье, хубсаhанииньшье ёhотой hайнаар шэнэдхэгдэн табигдаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Тамара ГРУМ-ГРЖИМАЙЛО, хүгжэм шэнжэлэгшэ. (АПН).

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ «СЭНХИР ГАЛХАНДА»

Шэнэ жэлэй «Сэнхир галханай» программада Звездный городогто буулгагдаhан кадрнууд оролсохо. Хамтын ниидэлгэдэ бэлдэжэ байhан совет болон француз космокавтнуудтай теле-харагшад танилсаха байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зүүн гарhаа—совет космонавт Владимир Соловьев, француз космонавт Патрик Бодри, СССР-эй летчик-космонавт, Советскэ Союзай Герой Юрий Малышев, француз космонавт Жан-Лу Кретьен, СССР-эй летчик-космонавт Советскэ Союзай Герой Александр Иванченков ба СССР-эй лётчик-космонавт, Советскэ Союзай Герой Леонид Кизим.

ТАСС-ай фотохронико.

СПОРТ

ҮБЭЛЭЙ УРИЛДААН

Буряадай мебельно-модо болбосоруулгын комбинадай спортивна зал соо хэдэн предприятиин шефтээ абаhан hургуулинуудай дунда хүнгэн атлетикээр мүрысөөн үнгэргэгдөө. Мүрысөөндэ зургаан hургуулиhаа хамта дээрээ 150 спортсмен хабаадаа. Эдэнэр 300, 500, 1000 метрэй зайда урилдаhан байна.

Бага наhанай hурагшадай дундаhаа Селенгинскын 1-дэхи hургуулиин hурагша Ира Пономарчук, Улаан-Үдын 32-дохи hургуулиин hурагша Игорь Шишкин гэгшэд урилдажа, энэ зайгаа бусадhаа бага саг соо гаталжа шалгараа.

1967—1968 ондо түрэhэн спортсменүүдэй дунда урилдаан шанга тэмсэлдэ үнгэрөө. Юуб гэхэдэ, түрүү hуурида гарагшадынь Брянск хотодо үнгэргэгдэхэеэ байhан «Труд» гэжэ hайн дуранай спортивна бүлгэмэй Түбэй соведэй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртэхэ ба юм. Энэ наhатанай бүлэг сооhоо 52-дохи hургуулиин түлөөлэгшэ Елена Борисова, хүбүүдэй дундаhаа энэл hургуулиин hурагша Валентин Зотов гэгшэд шалгараа.

Бүри аха наhатанай (1965—66 ондо түрэhэн) дунда болоhон урилдаанда олондо мэдээжэ болоhон спортсменүүд хабаадаа. Тэдэнэр нэгэнтэ бэшэ ниимэ мүрысөөнүүдтэ хабаадаа юм.

Аха наhатанай дундаhаа 52-дохи hургуулиин 10-дахи классай hурагша Сергей Говорин түрүү hуурида гараба. Сергей үнгэрэгшэ зун Ангарск хотодо үнгэргэгдэhэн «Труд» бүлгэмэй Түбэй соведэй түрүү hуури эзэлхын түлөө болоhон мүрысөөндэ хабаадаа юм. Басагадай дунда мүн лэ 52-дохи hургуулида hурадаг Рая Степанова илажа гараа.

52-дохи hургуулиин hурагшад командаараашье эрхимлээ. Эдэнэрые тренер Иннокентий Адактуев hурган хүмүүжүүлдэг, hоридог юм.

Түрүү hуури эзэлhэн командада дамжуулгын кубок, илажа гараhан спортсменүүдтэ Хүндэлэлэй грамотанууд, дурасхаалай бэлэгүүд барюулагдаа. Гадна «Труд» бүлгэмэй соведэй хүтэлбэрилэгшэдэй үүсхэлээр тус мүрысөөе заншалта болгожо, жэл бүри декабрь hарада үнгэргэжэ байха гэhэн шиидхэбэри абтаба.

В. ДЕНИСОВ.

КОНФЕРЕНЦИ БОЛОБО

Ахын районой «Урожай» гэжэ hайн дуранай спортивна бүлгэмэй конференци болоҗо үнгэрбэ. Тоосоото элидхэл бүлгэмэй районно Соведэй президиумэй түрүүлэгшэ Юрий Мункопов хэбэ.

Район дотор hүүлэй үедэ физкультура болон спорт нилээд амжалтатайгаар хүгжэнэ. Аха нютагай спортсменүүд республика дотор үнгэргэгдэдэг олон янзын мүрысөөнүүдтэ хабаадана. Тиихэдэ «50 лет Октября», «Коммунизм» колхозуудай спортсменүүд hайн бэлэдхэл район дотор үнгэргэгдэдэг мүрысөөнүүдтэ саг үргэлжэ харуулдаг юм.

КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абаhан «Физкультура болон спорт саашадань улам хүгжөөхэ тухай» гэhэн тогтоол тон ехэ удха шанартай гээд элидхэлшэ ба үгэ хэлэhэн «50 лет Октября» «Коммунизм» колхозуудай ВЛКСМ-эй комитедүүдэй секретарьнар Сергей Шарастепанов ба Николай Бамбалаев гэгшэд тэмдэглэбэд.

— Манай колхоздо физкультура хүгжэнги. Энээндэ ехэ анхарал табигдана, — гэжэ нүхэр Шарастепанов тэмдэглэбэ. — Спортын мүрысөөнүүдтэ залуушуулшье, дундашье наhатайшуул олоороо хабаадана.

Районой спортын ветеран Ким Дугарович Пронтеев үгэ абажа, район дотороо спорт улам хүгжөөхэ тухай хэлээ. Энэ талаар hаяхан нээгдэhэн хүүгэдэй спортын hургуули ехэ үүргэтэй байха гэжэ тэрэ хэлэбэ.

ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Майя Ошорова физкультура болон спорт хадаа бухы зондо ажал хүдэлмэридэнь туhатай, бэе махабадынь hайжаруулна гээшэ. Теэд физкультура болон спорт хүгжөөхэ асуудалда комсомолой эхин организацинууд үшөөл бага анхарал табина гэжэ шүүмжэлбэ.

Конференциин хүдэлмэридэ «Урожай» гэжэ hайн дуранай спортивна бүлгэмэй областной соведэй түлөөлэгшэ нүхэр Сыбенов, арадай депутадуудай районой Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Галсанов хабаадалсажа, үгэ хэлээ.

Районой физкультура болон спортын эмхиин конференци ажал хүдэлмэриеэ саашадань улам hайжаруулха гэhэн тогтоол баталан абаа.

В. ГАЛСАНОВ.

А. БУДАЕВ—РОССОВЕДЭЙ ЧЕМПИОН

[illegible] бүhэлдэлгын барилдаагаар «Динамо» бүлгэмэй Россин соведэй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Воронеж хотодо болоҗо, 80 гаран эдир барилдаашад хабаадаhан байгаа. Дагестанай, Хойто Осетиин, Красноярскын командануудай эрхим бэлэдхэлтэй байба.

Манай командаhаа хүнгэншэг шэгнүүртэй Аркадий Будаев илангаяа эдэбхитэй hайнаар мүрысэжэ, илалта туйлаhан байха юм. Тэрэ дүрбэн уулзалгада диилээд, түгэсхэлэй мүрысөөндэ Махачкала хотоhоо ерэhэн С. Муталибовтай барилдаха болобо. Дагестанай түлөөлэгшэ ядамаггүйгөөр илажа гараха байха гэжэ спортдо дуратайшуулай тоолоhониинь гайхалтайшье бэшэ hэн. Ушарынь гэхэдэ, тэрэ социалис оронуудай залуушуулай суглуулагдамал командануудай хоорондо Ригэ хотодо үнгэргэгдэhэн уласхоорондын мүрысөөндэ илажа гараhан байгаа бшуу.

Зүгөөр Будаев тунхарижа байнгүй, гоншын ханхинамсаар эршэмтэйгээр добтолжо эробо. Хэдэн очко алдахадаа, Муталибов тээлмэрдэжэ, алдуу гаргаhан байна. Тиигэжэ табан минутын үнгэрөөд байхада, манай эдир барилдаашан нүгөөдэе хам тэбэрээд, дээгүүрээ шэдэжэ, илалта туйлаад, сугларагшадай зүгhөө альга ташалгаар уггагдаа.

Буряадай багшанарай институдай студент Юрий Банзаргашиев хүндэшэг шэгнүүртэ гурбадахи hуури эзэлжэ, бронзо медаляар шагнагдаба.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр суглуулагдамал команда бүридүүлэгдээ. «Динамо» бүлгэмэй Россин соведэй чемпион А. Будаев, А. Хабитуев командын бүридэлдэ оруулагдажа, мүнөө hорилго бэлэдхэл хэжэ байна. Тэдэнэр ерэхэ жэлэй январь hарын эхээр Москва хотодо үнгэргэгдэхэ «Динамо» бүлгэмэй Түбэй соведэй түрүү hуури эзэлхын түлөө түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха юм.

В. СЫДЕЕВ, хүүгэдэй спортын 7-дохи hургуулиин тренер.

Дружиннигуудай үүргэ ехэ

Нийтын гурим сахиха хэрэгтэ арадай hайн дуранай дружинануудай ехэ үүргэтэй байhаниинь мэдээжэ. Манай республикын милициин хүдэлмэрилэгшэд, дружиннигууд совет эрхэтэдэй нэрэ хүндые хамгаалха, нийтын гурим сахиха талаар бүри баян дүршэлтэй болоҗо байна.

Танигдаагүй хүн эрхэтэн М. П. Ивановагай малгайень хобхо татажа абаад тэрьелшэбэ гэhэн мэдээн МВД-гэй дежурна частьда 17 час 30 минута багта оробо. Милициин хүдэлмэрилэгшэдэй энэ ушарай тохёолдоhон газарта хүрэжэ ерэхэдэнь, энэ гэмтэ ябадал хэhэн хүниие 15-дахи ГПТУ-гай мастер, арадай hайн дуранай дружинын гэшүүн Ф. Л. Хархенов барьяад байба. Хүнэй юумые дээрмэдэхэ hэдэлгэ гаргаhан хүмнай хэн гээшэб гэхэдэ, «Труд» нэгэдэлэй хүдэлмэришэн В. Назаров байба. Энэ гэмтэ хэрэгые сараhантайнь дашарамдуулан, арадай дружинын эдэбхитэй гэшүүн Фёдор Лукьянович Хархеновтэ Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын зүгhөө үнэтэ бэлэг hаяхан барюулагдаба.

Нийтын гурим сахиха, обществодо харша ябадал гаргагшадтай тэмсэхэ хэрэгтэ арадай hайн дуранай дружинын тон ехэ үүргэтэй байhаниинь энэ ушар үшөө дахин гэршэлнэ.

Гэхэтэй хамта хүдөө нютагуудта арадай дружиннигуудай ажалда районуудай дотоодын хэрэгүүдэй таhагуудай зүгhөө анхарал гүйсэд хандуулагдадаггүй дээрэhээ арадай hайн дуранай дружинанууд зорилгоо hаанаhанда хүрэмөөр дүүргэжэ шаданагүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

А. КЛОЧИХИН, милициин капитан.

СПАРТАГАЙХИД ТҮРҮҮЛНЭ

Спортын бүлгэмүүд болон клубуудай дунда шатараар облпрофсоведэй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн ЛВРЗ-гэй спортклубай зал соо үнгэргэгдэжэ байна. Найман команда хабаадана.

Гурбадахи, дүрбэдэхи наадануд hонирхолтой, шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. Эдэ наадануудта «Спартак» бүлгэмэй суглуулагдамал команда «Локомотивые» —5,5:2,5, «Забайкалецые» 8:0 тоотойгоор шүүгээд, түрүү hуури эзэлжэ ябана. Тэдэ 26 очкотой болонхой.

Хоёрдохи hуурида ябаhан ЛВРЗ-гэй шатаршад «Трудые» 6:2 тоотойгоор шүүгээд, удаань «Буревестнигэй» түлөөлэгшэдтэй уулзаба. Тиихэдэ 5:3 тоотойгоор илажа, дүн хамта 22,5 очкотой болоо. «Урожай» бүлгэмэй спортсменүүд гурбадахи hуури эзэлнэ.

В. Залкинд («Урожай»), В. Кликунов (ЛВРЗ), В. Телешев («Локомотив»), Т. Агафонова («Урожай»), Б. Буруев («Спартак») гэгшэд өөhэд өөhэдынгөө хюлгэнүүд дээрэ эрхимлэжэ ябана.

В. ХАХАНОВ.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» декабриин 26-да үнгэргэгдэhэн 52-дохи тираж.

«49-hөө 6-ень тааха» 18 — хүнгэн атлетикэ, 20 — далбагата спорт, 26—габан зүйлэй мүрысөөн, 41 — мотоспорт, 47 — туризм, 48 — шатар.

«36-haa 5-ень тааха» 9 — велоспорт шоссе, 13—хада руу санаар hолжоролго, 14 — академическа hэлүүрдэлгэ, 20—далбагата спорт, 31—фехтовани.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Жэлэй түгэсхэлдэ» — түрүү бэшэг. КПСС-эй обкомой, Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй болон ВЛКСМ-эй обкомой [illegible].

Хоёрдохи хуудаhанда. «Ажабайдалай зүргэ» — Н. Дегтярёвой очерк.

Гурбадахи хуудаhанда. Редакцида болоhон уулзалга. «Хэзээшье замхагүй хахиха» — Н. Казанцевай статья. Хилын саанаhаа.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Нютаг нютагай hонин. Мэдээсэлнүүд, сонсохолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.00 — «Единственная» — уран hайханай фильм. 11.30 — «Кичогор аяншалгын клуб». 12.30 — Шэнэ hонин (12.35 хүртэр). 15.15 — Шэнэ hонин. 15.35 — СССР-эй байгуулагдаhанай 59 жэлэй ойдо. Телевизионно баримтата фильмүүдэй программа. 16.25—«СССР-эй ерэдүүдэй дуу, хатар». 16.55 — «Эдир харагшын театр». «Любовь и картошка» — телевизионно зүжэг. 18.50 — «Шатараар дэлхэйн гурба дахин чемпион А. Е. Карповтэй уулзалга». **Улаан-Үдэ.** 19.30 — «Байгал». **Орбита.** 19.45 — «Мүнөөдэр — туби дэлхэй дээрэ». 20.00 — «Эрдэм наукын hонин». 20.45 — «Будь здоров, дорогой!» — телевизионно уран hайханай фильм. 22.00 — «Время». 22.35 — «Шире круг» — эстрадна программа. 00.35 — «Мүнөөдэр — туби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 17.00 — «Аялга дуунай уулзалга». 17.50 — «Тайгата, агнагуурнуудай болон политинформаторнуудай». 18.10 — «Некрасов Сибирь тухай» — уран зохёолой дамжуулга. 18.40 — Шэнэ жэлэй концерт (бурядаар). 19.00 — «Снеговик-почтовик» — мультфильм. 19.20 — Сонсохолнууд. 19.45 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» 20.45 — Тележурнал. 21.00 — «Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 22.00 — «Время». 22.35 — «Миг удачи» — телевизионно уран hайханай фильм. **Орбита.** 20.00 — «Харилсаа холбоон» — тележурнал. 20.45 — «Пуф, Муф и ёлка» — мультфильм.

УНШАГТЫ hОНИРХОХОЛ БАЙХАТ

ТЯНЬ-ШАНИИН МОРИД

СССР-эй мори hорилгын спортын команда Москвагай Олимпиада-80-да бүхыдөө 20,25 баллай яла тохууhан байна. Энэ хадаа мүнөөнэй олимпиадануудай бухы түүхэдэ уза дэhэн эгээн лэ бага хэмжээнэй яла болоно. Тянь-Шаньда бии болгогдоhон киргиз шэнэ үүлтэрэй морид олимпиадын чемпионууд болоhон юм.

Үүлтэртэ аоуу мори тарааха бишыхан ажахы хадалиг газарай Иссык-Куль нуурай эрьедэхи Урюкты гэжэ нютагта 1919 ондо бии болоо. Тэрээндэ үндэhэлэн гүрэнэй мориной завод хожомынь байгуулагдаа hэн. Уг нютагай үүлтэрэй адууhанда үндэhэлэн, үндэр томо, шэрхи бэетэй, ашаг үрэ ехэтэй, хүдэлмэришэ бухэ шэнэ мори бии болгохо зорилго селекционернүүдэй үмэнэ табигдаhан байгаа. Хадалиг газар нютагта тааруу киргиз шэнэ үүлтэрэй морид 30 жэл үнгэрөөд байхада эндэ бии болоо. Энэ хадаа Тянь-Шаниин ба Памиро-Алтайн байгаалиин шэрүүн шанга эрхэ байдалда тааруу гансахан лэ үүлтэр гэжэ тодорhон байгаа бшуу. Шэнэ үүлтэрэй адуу морид энэ районой бухы адуун hүрэгэй 84 процентнь болоhон байгаа.

Шэнэ үүлтэр байгуулгада хилын саанаhаа худалдан абтаhан сэбэр шуhатай адуу морид хэрэглэгдэлсээ. Хадалиг үндэр газарай эрхэ байдалда дамжан ороходоо эдэ морид нютагай үүлтэрэй адууhа моридой зарим онсо өөрэ шэнжэнүүдые бэедээ шэнгээhэниинь hонирхолтой гэхэдэ: эдэнэр шэрхи бухэ бэетэй, үдхэн ноохотой, хүдэр бухэ яhатай. Далайн нюрууhаа 2000 метр үндэртэ, хадалиг газарай ба далайн агаарай ниилэжэ, урин дулааншиг үбэлэй болодог байhан ушар нютагаа урилагшадай бэе махабадта hайнаар нүлөөлөө. Асарагдаhан адуу моридой газаада түхэл янзаhаань гадна, махабадайнь хүдэлсэ заримдаа хубилдаг байhан юм.

Киргиз морид хадалиг газарта ябахадаа, эсэхэ сусахаяа мэдэдэггүй юм. Энэ онсо өөрэ шэнжэ шанарыень киргиз шэнэ үүлтэрэй моридые бии болгоходоо эрдэмтэд-селекционернүүд үлөөжэ шадаа. Киргиз морид агаарай дарасын бага байлгые ядамаргүйгөөр тэсэдэг, эрид үндэр хада уулые шуумар бэрхээр уруудадаг, үгсэдэг, оёоргүй гүнзэгы, саб жалгануудые зубшиhан нариихан зүргэ харгыгаар этигэл найдамтайгаар гэшхүүлэн ябадаг юм. Туруугайнь хуухын угаа бухэ байhан ушар киргиз мориной үнэтэ шанарнуудай нэгэн болоно. Тэрэнэйнгээ ашаар хүйрмэг шулуутай, хурса үзүүртэй байсатай газарhаа айнгүйгөөр үбэлэй сагта саhа сабшажа, энэ мори тэжээл олодог.

Киргиз адуу морид hүтэй дээрэhээ эртэ урдаhаа хойшо онсо шалгаранхай. Гүүнэй hүөөр хэгээhэн сэгээ элдэб витаминуудаар дутамаг эдеэ хоолоо туhа нэмэри болоҗо үгэдэг. Тиимэhээ эртэ урдандаа нүүдэл байдалтайhаа болоҗо түлөөр эдеэ хоолтой байдаг киргизүүд шииг үбшөөр (цынга) орооошье үбшэлдэгүй hэн. Эдэ бухы үнэтэ шанарынь шэнэ үүлтэрэй адуу моридто үлэhэн байна бшуу.

Энэ шэхаг үүлтэрэй хэдэн арбаад мянган адуу морид мүнөө республика соо бии. Мүн тэдэниие шахажа ба бэлшээн таргалуулхаа тааруу, ашаг ехэтэй. Тэдэнэй зариманайнь шэгнүүр сүүдхэ 1150 граммаар нэмэдэг. Киргизиин совхозуудта жэл бүхэндэ 14 — 15 мянган гүүн паалгана, 66—70 мянган литр сэгээ хэгдэнэ.

Техникэ хэрэглэхэнь бэрхэтэй хадын сабшалангай үбhэ хураалгада эдэ морид хүсэхэ хүсэн болгон хэрэглэгдэнэ. Холын бэлшээриин хонишодто эдэ морид найдамтай туhаламжынь болоҗо үгэдэг.

Киргиз шэнэ үүлтэрэй моридые уналган совет хилын харуулшад үүлэ тулама үндэр хада уулануудаар ябажа, алба хэнэ.

Морин спортын наадануудтүрын урда нари буляалдаан, морин дээгүүр тулалдан тэмсэжэ эмээлhээ хуу татаха, урилдаа hорёонууд хэдэн мянгаад жэлэй гүн гүнзэгыhөө эхитэй юм... Арадай наадануудмүнөө үе сагта спортын үндэhэн түхэл маягууд болонхой. Морин спортоор эрхимлэгшэд олимпиадын түхэлэй hорёондо жэл бүри суглардаг гээшэ.

Үндэhэн түхэлhөө гадна Киргизидэ морин спортын классическа түхэл маяг нилээд үргэнөөр дэлгэрэнхэй. СССР-эй чемпионадай мүнөө жэлдэ болоходо, Киргизэй мүрысэгшэд залуу моридоор гурбан зүйлөөр командна илалта туйлаа. Москвагай Олимпиадада гурбан зүйлөөр хубиин мүрысөөнэй болоходоо Фрунзын гүйлгөөшэ Александр Блинов мүнгэн медальда хүртэhэн байна.

Наркас МУЛЛАДЖАНОВ. (АПН).

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная—2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-53, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли. Н-03809. Заказ № 298. Индекс 5901.